

Nota

Meerjaren huisvestingsplan Binnensport

2015 – 2020

Inhoudsopgave

Inleiding, samenvatting, nieuwe beleidsuitgangspunten en acties

1.	Inleiding	4
2.	Samenvatting	5
3.	Nieuwe beleidsuitgangspunten	5
4.	Acties; projectformulering en -planning	7
4.1.	Capaciteit/functionaliiteit	7
4.2.	Herijken zaalverdelingscriteria	7
4.3.	Herijken gebruikstarieven	8
4.4.	Ondernemerschap, eigenaarschap en maatschappelijke inzet	8
4.5.	Oplossing veldsporten in de winter	9

5. Huidige situatie

5.1.	Soorten binnensportaccommodaties en functionaliteit	10
5.2.	Capaciteit en spreiding	11
5.3.	Bezetting	14
5.4.	Gebruik	20
5.5.	Breedtesport, Topsport en evenementen	22
5.6.	Verhuurprioritering sportaccommodaties	23
5.7.	Kosten binnensportaccommodaties en gebruikstarieven	25
5.8.	Klanttevredenheid	27
5.9.	Monitoring en evaluatie	28
5.10.	Benchmarking; vergelijking met andere gemeenten	28
5.11.	Pilot 'Sporthal in zelfbeheer'	29

6. Prognoses en verwachtingen

6.1.	Bevolkingsprognoses	30
6.2.	Trends in sportdeelname	31

7. Ervaringen van gebruikers

7.1.	Knelpunten en dilemma's	31
7.2.	Oplossingsrichtingen voor knelpunten/dilemma's	32
7.3.	Feedback van de klankbordgroep/gebruikers op het proces	33

Bijlagen

1.	Huidige zaalverdelingscriteria	35
2.	Huidige Tarieven binnensportaccommodaties	37
3.	Gemeentelijke voorwaarden sporthal in zelfbeheer	39

1. Inleiding

Het college van B en W en de gemeenteraad hebben bij bespreking van de Taskforce bezuinigings-voorstellen en het meerjaren huisvestingsplan veldsport aangegeven ook behoefte te hebben aan een meerjaren huisvestingsplan binnensport. Ook de VSU, Harten voor sport en de verenigingen willen meer inzicht krijgen in de bezetting en mogelijkheden van de binnensport-accommodaties.

Dit meerjarenplan is nodig om inzicht te krijgen in de behoefte en het aanbod van binnensportaccommodaties, en om te onderzoeken of ook van de binnensportaccommodaties integraler, efficiënter en flexibeler gebruik gemaakt kan worden. Het plan wordt voor een periode van vijf jaar gemaakt omdat er zich ontwikkelingen kunnen voordoen die van invloed kunnen zijn op een planning op langere termijn.

Er is een projectgroep geformeerd bestaande uit medewerkers van gemeente Utrecht (MO sport & samenleving en de Utrechtse Vastgoed Organisatie) en de VSU. De gemeente heeft onderzoek laten uitvoeren door het Mulier instituut naar de capaciteit binnensport in Utrecht op basis van de verhuuradministratie 2013. Dit onderzoek is uitvoerig besproken met de klankbordgroep¹. De klankbordgroep heeft op basis van dit onderzoek en eigen ervaring knelpunten geformuleerd en daar gezamenlijk oplossingsrichtingen voor gezocht. Deze oplossingsrichtingen zijn in een brede bijeenkomst besproken waar de Utrechtse sportverenigingen en andere gebruikers voor zijn uitgenodigd. In die bijeenkomst, waar ook de gemeenteraad voor is uitgenodigd, hebben de aanwezigen nogmaals mee kunnen denken over oplossingen. Ook hebben de gebruikers hier aangegeven welke knelpunten zij als eerste opgelost willen zien, en welke knelpunten later in de tijd uitgewerkt kunnen worden. Zo is dit meerjaren huisvestingsplan binnensport 2015-2020 in participatie met de gebruikers ontstaan. De oplossingen zijn voor een belangrijk deel te realiseren als gezamenlijk met alle betrokken partijen de urgentie wordt gevoeld om tot een zo efficiënt mogelijk gebruik van de binnensportaccommodaties te komen. De opgave is minder groot dan vanuit het meerjaren huisvestingsplan veldsport, en verwacht wordt dat de projectmatige uitwerking van de oplossingen in 2015 en 2016 uitgevoerd kunnen worden.

Dit huisvestingsplan wordt in de aanloop naar de voorjaarsnota 2015 aangeboden aan het college van B en W met het verzoek de planning voor uitwerking van de knelpunten goed te keuren. Vervolgens zal het stuk ter informatie worden aangeboden aan de gemeenteraad.

Leeswijzer

In de eerste vier hoofdstukken leest u waarom dit meerjaren huisvestingsplan voor de binnensport is geschreven, wat de belangrijkste conclusies zijn, welke oplossingen mogelijk zijn en hoe deze naar nieuw beleid/nieuwe uitvoeringskaders omgezet zullen worden. In hoofdstuk 5 wordt de huidige situatie uitgebreid omschreven. Hoofdstuk 6 omschrijft hoe de stad zich ontwikkelt qua inwonersaantallen, of de binnensportaccommodaties ook in de toekomst voldoende capaciteit bieden en of er trends zijn te ontdekken in het gebruik, bijvoorbeeld in de deelnemersaantallen per sport. Ook zijn in dit hoofdstuk de knelpunten omschreven die door de klankbordgroep en overige gebruikers worden ervaren.

¹ De klankbordgroep is samengesteld uit diverse gebruikers van de binnensportaccommodaties: sportverenigingen (vertegenwoordigers v.d. 'grote' sporten), Harten voor sport (beweegstimulering, anders georganiseerde sporters), de Zaalverdelingscommissie, vertegenwoordigers vanuit de pilot zelfbeheer sporthal, Studentensport en Particuliere sporthallen: Oudenrijn, Olympos (studenten) en Hercules.

2. Samenvatting

De binnensportaccommodaties in Utrecht zijn zodanig over de gemeente verspreid dat de hoeveelheid sportruimte per wijk sterk verschilt. Inwoners van de wijken Oost en Vleuten–De Meern hebben veel binnensportruimte tot hun beschikking en inwoners van de wijken Binnenstad en West heel weinig. Toch is de afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal voor alle wijken acceptabel; tussen 0,9 en 2,5 km.

De gymzalen en sportzalen hebben een buurt- of wijkfunctie en worden voornamelijk ingezet voor het bewegingsonderwijs van het basisonderwijs. Buiten schooltijden zijn deze accommodaties ook beschikbaar voor sportactiviteiten van verenigingen en anders georganiseerde sportgroepen. De gymzalen en sportzalen kennen een matige bezetting; er zijn nog voldoende vrije uren beschikbaar.

De sporthallen hebben een stedelijke functie en worden naast het bewegingsonderwijs voor het VO en MBO, intensief gebruikt door verenigingen. De bezetting van de sporthallen varieert sterk:

- door het jaar heen; met hoge pieken in de wintermaanden en lage percentages in de zomer.
- tussen de verschillende sporthallen (van 37% tot 84%)
- gedurende de dag; in de avonden zijn de hallen (in de wintermaanden) goed bezet, terwijl overdag (ook buiten onderwijstijd) nog ruimte beschikbaar is.

De toekomstige behoefte aan sporthallen wordt in het Mulier-rapport berekend aan de hand van twee normen; 1 sporthal op 20.000 inwoners, en 1 sporthal op 15.000 inwoners. Bij de eerste norm voldoet het huidige aantal sporthallen tot 2030 (met een licht tekort van 0,2 sporthallen in 2030). Wanneer wordt uitgegaan van de tweede norm dan is er in 2014 al een tekort van 2 sporthallen, wat oploopt tot een tekort van 6,2 sporthallen in 2030.

Utrecht kent al jaren een vrij constante groep (georganiseerde) zaalsporters. De meeste sporten laten een lichte relatieve daling zien in het aantal beoefenaars, net als landelijk. Maar vanwege de bevolkingsgroei in Utrecht is het absolute aantal deelnemers ongeveer gelijk gebleven. Volleybal is een uitzondering met een groei van leden en kent bovendien wachtlijsten.

De veldsporten die in de wintermaanden gebruik maken van de zaal (korfbal, handbal en hockey) leggen een grote druk op de beschikbare capaciteit; sporten die het hele jaar binnen sporten hebben daardoor geen ruimte om nieuwe teams te starten of om teams een extra uur te laten trainen. Tevens staan (met name) de sporthallen tussen september en november, en vanaf maart tot juni, vele uren leeg doordat deze sporten dan weer naar buiten zijn. Voor voetbal is dit niet het geval, bij deze sport is een duidelijke scheiding tussen de veldsport en de zaalsport. Zaalvoetbal wordt naast de veldsport voetbal gespeeld, en maakt het hele jaar gebruik van de zaal.

Utrecht is een duurzame stad. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld waar het gaat om energie besparen en duurzaam opwekken. Daarom hebben we een apart uitvoeringsprogramma gemaakt om onze eigen organisatie CO₂-neutraal te maken. De komende jaren nemen we de gemeentelijke gebouwen onder handen. Alle nieuwbouw wordt bijna energie neutraal (BENG) gebouwd, bestaande gebouwen, waaronder de binnensportaccommodaties, maken we energiezuiniger.

3. (Nieuwe) beleidsuitgangspunten

Binnen de gemeentelijke sportbegroting is geen ruimte voor uitbreiding van het aantal sporthallen, niet incidenteel om een sporthal te realiseren, maar ook niet structureel om een extra sporthal te onderhouden, beheren en te exploiteren. De gemeente financiert immers 70% van deze jaarlijkse kosten vanuit haar begroting. De gemeente heeft een zorgplicht voor het realiseren van onderwijshuisvesting en accommodatie voor bewegingsonderwijs. Als het aantal leerlingen groeit kan het zijn dat er extra

binnensportruimte nodig is. In de meeste gevallen zal die gerealiseerd worden in gymzalen, maar als er een behoefte ontstaat aan 2 of meer gymzalen in dezelfde buurt/wijk dan kan onderzocht worden dit kan worden omgezet naar een sportzaal of een sporthal. Deze accommodaties bieden vanwege de afmeting veel meer mogelijkheden voor sportbeoefening door verenigingen en particuliere sporters. De kosten voor onderhoud, beheer en exploitatie van deze grotere accommodaties zijn echter ook hoger dan voor een gymzaal. In Overvecht Zuid wordt momenteel onderzocht of twee nieuw te bouwen gymzalen van VO school Trajectum kunnen worden samengevoegd tot een eenvoudige sporthal. We onderzoeken of deze sporthal als sleutelpand door korfbalvereniging Synergo beheerd zou kunnen worden. Hierdoor komt er ruimte vrij in sporthal De Dreef. Uiteraard zal ook in deze eventuele nieuwe hal gekeken worden naar een goede invulling om een efficiënte bezetting te realiseren.

Om kansen te benutten om de stedelijke capaciteit aan sportzalen/sporthallen te vergroten wil de gemeente de volgende beleidsuitgangspunten vaststellen:

Uitgangspunt 1:

Gemeente Utrecht gaat alleen extra capaciteit sportzalen of sporthallen realiseren als van voren aantoonbaar is dat de extra capaciteit voor onderwijs nodig is, en daarnaast voor de sportbehoefte gewenst is en budget beschikbaar is voor realisatie en exploitatie.

Uitgangspunt 2:

Gemeente Utrecht zal afspraken maken met de schoolbesturen over het inzetten van de gymzalen in hun eigendom, voor gebruik buiten schooltijden voor jeugd, voor trainingen en voor buurt-sport-initiatieven.

Wanneer er voldoende budget zou zijn, zou het hanteren van een norm voor het aantal sporthallen per 1.000 inwoners logisch zijn. Je zou dan zelfs kunnen kiezen voor een norm van 1 op 15.000 inwoners, bijvoorbeeld omdat dit bij een jonge, hoog opgeleide bevolking reëel lijkt. Bijbouwen van capaciteit, puur omdat niet aan een norm voldaan wordt, is echter ook geen verstandige keuze. Niet alle sporthallen worden optimaal bezet, 'kostbare' (gewilde) uren in de avonden worden gebruikt door sporten die slechts enkele weken per jaar gebruik maken van die uren, en in de sportzalen en gymzalen (gemeentelijke en in eigendom schoolbesturen) is nog volop ruimte om in te zetten voor jeugd, voor trainingen en voor buurt-sport-initiatieven.

Het hanteren van normen kan helpen om de situatie te vergelijken met andere gemeenten, hoewel de gemeentelijke indeling ook behoorlijk kan verschillen. Een plattelandsgemeente met enkele dorpskernen is niet te vergelijken met een grote stad als Utrecht met veel inwoners op een beperkt oppervlak.

Uitgangspunt 3:

Gemeente Utrecht zal voorlopig uitgaan van werkelijk gebruik en bezettingsgraad om te beoordelen of er voldoende sporthallen zijn.

Uitgangspunt 4:

In 2019 zal gemeente Utrecht de te nemen maatregelen om de binnensportaccommodaties efficiënter en effectiever in te zetten evalueren.

Het grootste knelpunt rondom de binnensportaccommodaties op dit moment is de vraag naar zaalruimte door hockey, mede door de groei/wachtlijsten. Behalve hockey maken ook de (veld)sporten korfbal en handbal gebruik van de sporthallen. Hockey heeft echter een veel grotere behoefte; als alle jeugdteams in de winter in de zaal willen spelen zijn 6 sporthallen nodig. Deze zouden gedurende 10 weken tussen 17:00 en 20:00 volledig worden gebruikt, maar staan de rest van het jaar, en de rest van de tijd, leeg. Het toevoegen van zaalhockey in de jeugdopleiding voor hockey is een verenigingskeus, het is geen verplichting vanuit de bond. De hockeyverenigingen willen dat hun leden ook in de winter kunnen blijven sporten, én ze willen aan de (regionale) zaalcompetitie deelnemen. Korfbal en handbal maken een langere periode gebruik van de zaal, zij spelen gemiddeld 4 maanden per jaar in de zaal en 6 maanden op het veld.

Verenigingen en de gemeente zoeken al samen naar oplossingen buiten de sporthallen. Momenteel wordt

de half open inline verenigingshal van ijshockeyclub Disaster gebruikt, en is een bedrijfsloods in het bedrijventerrein achter de Cartesiusweg gebruikt voor zaal hockeytrainingen voor de jeugd. Ook wordt met Kampong gesproken over dubbelgebruik van de crickethal die zij willen gaan realiseren.

Uitgangspunt 5:

De gemeente zal bij initiatieven voor zelfbouw, of huur van alternatieve accommodaties door sportverenigingen waar mogelijk faciliteren in regelgeving en/of financieringstrajecten wanneer dit bijdraagt aan de gemeentelijke doelstellingen.

4. Acties: projectformulering en –planning

De gemeente Utrecht wil in afstemming met de gebruikers een helder beleid/richtlijnen ontwikkelen voor het gebruik van de binnensportaccommodaties. Hierbij worden de volgende beleids- c.q. uitvoeringsonderdelen, in nauwe afstemming met de gebruikers, aangepakt:

- a. Capaciteit/functionaliiteit
- b. Zaalverdelingscriteria en –proces
- c. Gebruikstarieven
- d. Ondernemerschap, eigenaarschap en maatschappelijke inzet
- e. Oplossing veldsporten (m.n. hockey) in de winter

De oplossingen/oplossingsrichtingen worden uitgewerkt in de hierboven genoemde projecten, en aangepakt binnen de hieronder genoemde planning. Binnen deze planning is prioriteit gegeven aan de projecten waarbij de gebruikers tijdens de brede bijeenkomst in januari 2015 de meeste urgentie hebben aangegeven.

Er zit nogal wat samenhang tussen de verschillende projecten. Daarom zal het advies aan de op te richten projectgroepen meegegeven worden de uiteindelijke uitkomsten van de projecten steeds met elkaar in verband te brengen en op elkaar af te stemmen.

4.1. Capaciteit/functionaliiteit

De gemeente brengt de functionaliiteit per sporthal en –zaal duidelijker in beeld en houdt bij eventuele aanpassingen/uitbreiding rekening met clustering van sporten/gewenste functies versus spreiding over de wijk. Hierbij wordt ook aangegeven welke hallen/zalen geschikt zijn voor topsport (verschilt per type sport).

Projectuitvoering: 2^e helft 2015

De opbrengst van dit project is van belang voor de nieuwe methode van zaalverdeling.

Binnen het vraagstuk Capaciteit nemen we ook de inzet van de particuliere sporthal Oudenrijn mee. In 2013 is er een taakstelling opgelegd om de afname van uren door de gemeente binnen dit sportcentrum terug te brengen. Uitvoering van deze taakstelling zou eigenlijk al medio 2014 doorgevoerd moeten worden, maar dat is nog niet gelukt. Omdat met name de capaciteit sporthallen krap is, is het van belang ook deze sporthal in functie te houden. De gemeente is in gesprek met de eigenaar van dit sportcentrum om tot een gezamenlijke oplossing te komen.

Projectuitvoering: loopt, besluitvorming 1^e helft 2015

4.2. Herijken zaalverdelingscriteria

Oprichting aan de projectgroep: Wijzig het beleid op de zaalverdeling door, samen met de gebruikers, de criteria voor het (recht op) gebruik van zalen aan te passen aan de eisen en wensen van de huidige tijd. Ga daarbij uit van:

- De inventarisatie van het huidige gebruik;
- Transparantie, communicatie;
- Jaargebruik versus seizoengebruik;
- Speelniveaus; recreanten, regionale -, nationale - en internationale competitie;
- (Gymzalen,) sportzalen en sporthallen afgezet tegen veldgrootte en speelniveau;
- Functionaliteit van de zalen/hallen;
- een optimale bezetting van alle hallen;
- Een betere spreiding over de stad;
- Eventueel loslaten van oude rechten en maken van een geheel nieuwe indeling;
- Toernooien, evenementen

Hou rekening met een overgangperiode of neem voldoende tijd om de overgang te kunnen realiseren.

Projectuitvoering: 2015

Start van het project in het voorjaar van 2015. Om voldoende draagvlak te creëren en indien nodig een volledig nieuwe zaalindeling te maken is tijd nodig. De nieuwe regeling kan dan voor het sportseizoen 2016-2017 ingaan.

4.3. Herijken gebruikstarieven

Vanuit het Amendement 2013/A35 'pas op de plaats met verhogen tarieven sportaccommodaties' is geadviseerd de tarieven niet te verhogen voordat duidelijk is wat de gevolgen zijn en hoe de Utrechtse tarieven zich verhouden tot de tarieven in gemeenten van vergelijkbare grootte en regiogemeenten.

Oprichting aan de projectgroep: Herijk het tarievenbeleid op binnensportaccommodaties met als doel een betere spreiding over de dag/het jaar te bereiken en daardoor een betere bezetting.

- Maak het (ontstaan van) huidige tarieven(beleid) transparant;
- Breng in beeld wat de gemeentelijke bijdrage/subsidie is per sport/per uur;
- Onderzoek het (breder) inzetten van daluurtarieven, de mogelijkheid van huur van halve zalen om te stimuleren dat de bezetting omhoog gaat;
- Onderzoek de consequenties van de huidige toernooi-/evenementtarieven, en hoe deze minder belemmerend kunnen worden voor het organiseren van toernooien of evenementen.

Projectuitvoering: 2015-2016

Start van het project in het voorjaar van 2015.

4.4. Ondernemerschap, eigenaarschap en maatschappelijke inzet

Bij de gesprekken met de klankbordgroep kwam regelmatig de wens tot meer zeggenschap ter sprake. Bij de veldsporten is het heel vanzelfsprekend om een eigen kantine te hebben en/of een deel van het beheer en de exploitatie zelf uit te voeren. Binnen een accommodatie die door veel verschillende groepen gebruikt wordt is dit nog niet vanzelfsprekend. Vanuit de Taskforce bezuinigingsvoorstellen sport 2014-2017 is een pilot sporthal in zelfbeheer gestart. In hoofdstuk 5.11. staat hier meer over geschreven. Binnen deze pilot worden uit al enkele oplossingsrichtingen voor de knelpunten meegenomen: functionaliteit van de accommodatie, ondernemersgedrag, clubgevoel, overnemen beheertaken, eventueel korting op het tarief.

Een van de financiële vraagstukken rondom deze pilot is de wijziging eind 2014 in het BTW-belast 'gelegenheid geven tot sportbeoefening'. Binnen dit belast zijn de voorwaarden aangescherpt die verrekening van BTW mogelijk maken. De aangescherpte voorwaarden hebben betrekking op het beheer, het onderhoud, het schoonmaken en het beveiligen van de accommodatie. Juist deze taken zijn

interessant voor de gebruikers omdat zij hiermee meer eigen zeggenschap en eventueel lagere kosten kunnen realiseren.

Projectuitvoering: 1^e helft 2015

De gemeente zal in afstemming met een fiscaal expert een onderzoek (laten) doen om uit te vinden wat de wijziging van het BTW-belast betekent voor de pilot. Daarbij zullen de verschillende mogelijkheden afgewogen worden om ruimte te kunnen geven aan de wens tot eigenaarschap.

4.5. Oplossing veldsporten (m.n. hockey) in de winter

Opdracht aan de projectgroep: Om tegemoet te komen aan de wens van de veldsportverenigingen om in de winter binnen te kunnen sporten, zal naast het meenemen van deze wens binnen de bovengenoemde wijzigingen in beleid en uitvoeringskaders, in overleg met de verenigingen gekeken worden naar oplossingen.

- Stimuleer de (hockey)verenigingen op zoek te gaan naar oplossingen buiten de gemeentelijke binnensportaccommodaties om toch aan de zaalcompetitie te kunnen deelnemen zoals bedrijfshallen, mobiele hallen op het kunstgras, mobiele sportvloeren, etc. (zie ook hoofdstuk 7.2). De gemeente kan bij dit proces een faciliterende rol hebben, maar heeft geen budget beschikbaar om in oplossingen te investeren. De gemeente kan onderzoek doen bij andere gemeentes, regelgeving voor gebruik sportparken flexibeler maken, etc.
- Maak in de wintermaanden gebruik van gymzalen om de (hockeyende) jeugd met andere sport- en spelactiviteiten toch in beweging te houden.

Projectuitvoering: 2015

Start van het project in het voorjaar van 2015, omdat de verenigingen wellicht voor het sportseizoen 2015–2016 al op zoek moeten naar mogelijkheden buiten de binnensportaccommodaties.

5. Huidige Situatie

In dit hoofdstuk wordt de situatie omschreven zoals die zich nu voordoet. Deze omschrijving gaat over 2013, de periode waar ook het onderzoek van Mulier op gebaseerd is.

5.1. Soorten binnensportaccommodaties en functionaliteit

Het aanbod aan binnensportaccommodaties door de gemeente Utrecht is onder te verdelen in sporthallen, sportzalen en gymzalen. Deze verschillen vooral in omvang (lengte, breedte en hoogte), ambitieniveau en huurprijs. Een aantal sporten kunnen vanwege de veldgrootte alleen in een sporthal beoefend worden. Andere sporten, en eventueel trainingen zonder wedstrijdtraining, kunnen ook in sportzalen en/of gymzalen beoefend worden.

Het sportaanbod in de binnensportaccommodaties is in Utrecht heel gevarieerd, maar niet in elke wijk hetzelfde. In Vleuten-De Meern wordt de grootste variatie aan sporten aangeboden, en in de Binnenstad en West de kleinste variatie. Dit komt vooral omdat in Vleuten-De Meern vijf sporthallen staan, en Binnenstad en West geen sporthal hebben.

Sporthal

Een sporthal is geschikt voor de meeste binnensporten, maar er wordt met name volleybal, basketbal, badminton, korfbal, handbal, zaalvoetbal en zaalhockey gespeeld (zowel de trainingen als de competities). De vloeren zijn voorzien van de officiële maatvoering en belijning. Gemeente Utrecht exploiteert sporthallen voor de uitvoering van sportactiviteiten door verenigingen, stichtingen en andere organisatievormen, en voor het beweegonderwijs van scholen voor voortgezet- en beroeps onderwijs. Ook voor grote (top)sportevenementen zijn de meeste sporthallen een uitstekende locatie met voldoende parkeergelegenheid en voldoende plaats voor publiek op de tribunes.

Niet elke sport kan in elke sporthal gespeeld worden, dit heeft bijvoorbeeld te maken met de afwerking van de muren waardoor er niet met harde ballen gespeeld kan worden, verschillende ophangingen van baskets, opslagcapaciteit voor specifieke sportmaterialen, of in verband met het wel of niet aanwezig zijn van tribune of kantine.

In Utrecht hebben we 1 sporthal die specifiek is ingericht voor atletiek, namelijk Galgenwaard zaal 3. Tevens zijn er 2 sporthallen waar een slagkooi aanwezig is voor honk en softbal, dit zijn de Paperclip en Galgenwaard zaal 3. In Galgenwaard zaal 3 is deze slagkooi ook separaat te gebruiken van de rest van de zaal waardoor 2 sporten naast elkaar kunnen plaatsvinden.

Bij de sporthallen de Dreef, Lunetten en Zuilen is ook een "ontmoetingsruimte" aanwezig. In deze ruimten kunnen ook sportactiviteiten uitgeoefend worden, met name vecht- en verdedigingssporten. In sporthal Lunetten zijn hiervoor speciale matten aanwezig. De ontmoetingsruimte in De Dreef kan ook gebruikt worden voor dansactiviteiten door de aanwezigheid van spiegels. Bij sporthal Zuilen kunnen ook vergaderingen in de ontmoetingsruimte worden gehouden, er zijn stoelen en tafels aanwezig. Bij de cultuurcampus zit nog een schakelzaal ter grootte van een gymzaal welke separaat te huren is. Op de website www.utrecht.nl/sport-in-utrecht is per sporthal aangegeven welke functionaliteiten elke hal heeft en welke sporten daar gespeeld (kunnen) worden.

Sportzaal

Een sportzaal heeft het oppervlak van 2 gymzalen. Deze zijn in de meeste gevallen door een flexibele wand van elkaar gescheiden. Sportzalen zijn vanwege de multifunctionele inrichting geschikt voor sporten

met een kleiner speelveld. Basketbal, volleybal, badminton en vele andere sporten kunnen beoefend worden in een sportzaal. Voor de competitie is vaak een kantine gewenst, deze is bij sportzalen in principe niet aanwezig.

Behalve door onderwijs, komt het in de praktijk bijna niet voor dat binnen de sportzaal de twee verschillende zaaldelen aan twee verschillende groepen in gebruik worden gegeven. Bij de vraag naar een kleinere zaal wordt dan doorverwezen naar een gymzaal in de buurt.

In Utrecht is één specialistische sportzaal: de turnzaal op sportpark Welgelegen. Deze is volledig ingericht en toegerust voor het trainen van de turnselecties van de Utrechtse turnverenigingen.

Op de website www.utrecht.nl/sport-in-utrecht is per sportzaal aangegeven welke functionaliteiten elke zaal heeft.

Gymzaal

Gymzalen worden primair gebouwd om het bewegingsonderwijs van de (basis)scholen te faciliteren. Een groot deel van de gymzalen in de stad wordt door de gemeente geëxploiteerd. De gymzalen worden in gebruik gegeven ten behoeve van sportgebruik buiten schooltijden. Gymzalen hebben bij uitstek een buurtfunctie. Ze zijn bij uitstek geschikt voor buurtsportactiviteiten, recreantsport, training aan kinderen, judo, turnen, dansen, etc. Ook zijn er in Utrecht gymzalen in beheer van de schoolbesturen. Deze zijn vaak inpandig in de school en daardoor niet makkelijk toegankelijk voor externe gebruikers. Op de website www.utrecht.nl/sport-in-utrecht is per gymzaal aangegeven welke sporten er beoefend (kunnen) worden.

5.2. Capaciteit en spreiding

De gemeente Utrecht heeft 13 sporthallen, 8 sportzalen en 47 gymzalen in eigendom. Daarnaast zijn er 3 particuliere accommodaties met daarin 5 sporthallen, en 41 gymzalen in eigendom van de schoolbesturen. In dit meerjarenplan wordt alleen uitgegaan van sporthallen en -zalen die breed inzetbaar én beschikbaar zijn, dus geen gespecialiseerde accommodaties zoals bijvoorbeeld danszalen of zalen voor vechtsporten.

Wijk	Aantal inwoners	Aantal sporthallen gemeente	Aantal sporthallen particulier	Aantal sportzalen	Aantal gymzalen	Totaal accommodaties
West	28.062	0			7	6
Noordwest	43.389	1		1	12	14
Overvecht	32.231	1			13	13
Noordoost	37.450	0	1		9	8
Oost	31.878	2*	3**		14	13
Binnenstad	17.383	0			1	1
Zuid	26.669	2			8	9
Zuidwest	36.909	2***		1	13	13
Leidsche Rijn	28.711	1		3	3	7
Vleuten – De Meern	45.594	4	1	3	7	14
Totaal	328.276	13	5	8	87	98

* Galgenwaard heeft 2 sporthallen in 1 accommodatie, de atletiekhal is niet als sporthal meegeteld

** Sportcentrum Olympos heeft 3 sporthallen in 1 accommodatie

*** Nieuwe Welgelegen heeft 2 sporthallen in 1 accommodatie, de turnzaal is niet meegenomen in dit overzicht.

Afgeleid van tabel 5.1 in het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'.

Sporthallen

Gemeente Utrecht heeft 13 sporthallen in eigendom. Naast de gemeentelijke sporthallen zijn bij dit onderzoek ook drie particuliere locaties met vijf sporthallen meegenomen die net als de gemeentelijke sporthallen voldoen aan de NOC*NSF-normen en door hun maat en functionaliteit in principe breed inzetbaar zijn, en voornamelijk gebruikt worden door Utrechtse inwoners. In totaal zijn er dus 18 sporthallen in het onderzoek meegenomen.

Er zijn 2 normen die landelijk gebruikt worden; 1 sporthal op 20.000 inwoners, en 1 sporthal op 15.000 inwoners. Bij het toetsen van de capaciteit sporthallen in Utrecht gaan we, net als in het rapport van Mulier, uit van de inwoners van 6 t/m 100 jaar, alhoewel zowel de jongste groep als de groep boven de 50 nauwelijks gebruik zal maken van de sporthallen.

Als uitgegaan wordt van de norm 1;20.000 dan heeft Utrecht stads-breed voldoende sporthallen, nu en in de toekomst (een licht tekort van 0,2 sporthallen in 2030). Uitgaande van de norm 1:15.000, dan is er nu al een tekort, dat oploopt tot 6 sporthallen in 2030.

Utrecht heeft een jonge, hoogopgeleide bevolking, wat er voor zou pleiten de norm 1 op 15.000 te gebruiken. Er is ook een groot aanbod aan sportzalen en gymzalen naast de sporthallen, dus de gevolgen voor beide normberekeningen worden in beeld gebracht. Zie voor een onderbouwing, ook per wijk, hoofdstuk 3 prognoses en verwachtingen.

Een van de particuliere sporthal-locaties is studenten sportpark Olympos, daar zijn 3 sporthallen voor zaalsporten beschikbaar. In Utrecht studeren ± 60.000 studenten (HBO en WO) waarvan 37% uitwonend is; 22.200². Uitgaande van de norm 1 sporthal op 20.000 inwoners, dan is het aantal studentensporthallen zeer ruim t.o.v. het aantal uitwonende studenten, en precies op niveau t.o.v. het totaal aantal studenten.

Gymzalen en sportzalen

De meeste sportzalen zijn gerealiseerd in multifunctionele accommodaties, in combinatie met een of meerdere basisscholen. Er zijn in Utrecht voldoende gymzalen/sportzalen beschikbaar om basisscholen en scholen voor speciaal (basis)onderwijs het beweegonderwijs te laten uitvoeren conform de 'beleidsregel bekostiging gymnastiekruimte voor basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs'.

Naast het beweegonderwijs wordt een groot aantal gymzalen buiten de schooltijden ook ingezet voor de (sport)activiteiten van verenigingen, stichtingen en andere organisatievormen waaronder bewonersgroepen.

Afstandsanalyse sporthallen

Uit onderzoek³ blijkt dat mensen bereid zijn ten minste 3 km te overbruggen voor sportbeoefening. De gemiddelde afstand in een wijk tot de dichtstbijzijnde sporthal ligt in alle wijken onder die norm. Het gaat om een gemiddelde afstand, dit betekent dat er ook mensen zijn die meer dan 3 km moeten afleggen naar de dichtstbijzijnde sporthal. Opgemerkt moet worden dat hier alleen naar sporthallen is gekeken, en niet naar de overige sportaccommodaties.

Wijk	gemiddelde <i>afstand</i> naar dichtstbijzijnde sporthal
West	1,9
Noordwest	2,5

² bron landelijke monitor studentenhuisvesting okt. 2014

³ bron sportaccommodaties in beeld, 2013, Mulier instituut

Overvecht	1,4
Noordoost	2
Oost	1,5
Binnenstad	2,4
Zuid	0,9
Zuidwest	1,2
Leidsche Rijn	1,3
Vleuten - De Meern	1,3
<i>Gemiddeld</i>	<i>1,7</i>

Afgeleid van tabel 5.2 in het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'.

We maken hieruit op dat de spreiding over de stad van de sporthallen voldoende is, wetende dat het voor de bewoners van Zuid het makkelijkste is een sporthal te bereiken, en dat bewoners van Noordwest en de Binnenstad gemiddeld de grootste afstand moeten overbruggen. De gemiddelde inwoner van Utrecht moet 1,7 km afleggen om een sporthal te bereiken.

Sportruimte binnensportaccommodaties per wijk

In het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht' zijn op blz. 39/40 twee tabellen opgenomen om de sportruimte per wijk te berekenen. Hierbij is uitgegaan van het aantal m2 oppervlak aan binnensportruimte per wijk in sporthallen, sportzalen en gymzalen. Vervolgens is dit afgezet tegen het aantal inwoners per wijk. Dit resulteert in een *aantal m2 oppervlak binnensportruimte per 1000 inwoners*:

Wijk	Aantal inwoners	sporthal	sportzaal	gymzaal	Totaal m2 per 1000 inw
West	28.062	0	0	50	50
Noordwest	43.389	28	14	55	97
Overvecht	32.231	33	0	81	114
Noordoost	37.450	33	0	48	81
Oost	31.878	264	0	88	352
Binnenstad	17.383	0	0	12	12
Zuid	26.669	92	0	60	152
Zuidwest	36.909	67	17	70	154
Leidsche Rijn	28.711	37	68	21	126
Vleuten - De Meern	45.594	127	39	35	201
Utrecht totaal/gemiddeld	328.276	73	15	54	141

Afgeleid van tabel 5.4 in het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'.

Uit bovenstaande tabel kan opgemaakt worden dat de binnenstad erg weinig binnensportruimte heeft, namelijk slechts 12 m2 per 1000 inwoners. De wijk Oost heeft de meeste binnensportruimte per 1000 inwoners, namelijk 352 m2. Hierin zijn ook de 3 sporthallen van studentensportcomplex Olympos meegenomen welke voornamelijk door studentensportverenigingen worden gebruikt. Gemiddeld is in Utrecht per 1000 inwoners 141 m2 sportruimte per aanwezig.

Overigens is de sportdeelname in de wijken West en Binnenstad, de wijken met de minste m2 sportruimte per 1000 inwoners, zeer hoog; van de volwassen bevolking tussen 24 en 44 jaar sport respectievelijk 83,1% en 84,8% in deze wijken (WistUdata Utrecht). Hieruit kan opgemaakt worden dat bewoners hun weg weten te vinden naar velden en/of hallen buiten de wijk, of gebruik maken van ander sportaanbod dat elders wordt aangeboden.

5.3. Bezetting

(Binnen)sportaccommodaties worden door de gemeente gerealiseerd en in stand gehouden om bij te dragen aan de doelstellingen in de programmabegroting, namelijk om zoveel mogelijk Utrechters te laten sporten en bewegen, bovendien wil Utrecht een aantrekkelijke stad zijn voor topsporters en sporttalenten. Het realiseren, onderhouden en beheren van binnensportaccommodaties kost veel geld. Het is daarom belangrijk dat deze accommodaties intensief gebruikt worden zodat de kosten per verhuurd uur zo laag mogelijk kunnen blijven.

De doelstelling in de programmabegroting is om in 2018 een gemiddelde bezetting van de binnensportaccommodaties te bereiken van 64%. De gerealiseerde bezetting in 2013 was 63%⁴.

De bezettingsgraad van de binnensportaccommodaties wordt berekend door het daadwerkelijk aantal verhuurde uren af te zetten tegen de uren dat de accommodaties als verhuurbaar worden beschouwd. In 2013 was dat voor sporthallen en sportzalen op maandag t/m zaterdag van 9:00 tot 23:00 uur en zondag van 10:00 tot 18:00 uur, voor gymzalen op maandag t/m vrijdag van 9:00 tot 23:00 uur. Verder zijn de binnensportaccommodaties gemiddeld 13 weken per jaar beperkt beschikbaar. In die periode is de vraag gering en wordt het aanbod afgestemd op de actuele vraag. Onderhoudswerkzaamheden worden zoveel mogelijk in de schoolvakanties gepland. Als gebruikers in de (school)vakanties wel willen trainen is daar de mogelijkheid voor.

Bezetting binnensportaccommodaties 2013

Bij de bekijken van de bezettingscijfers van de accommodaties is het goed om een onderscheid te maken tussen het gebruik overdag, dat hoofdzakelijk gebruik door scholen voor bewegingsonderwijs is, en het gebruik door de overige gebruikers dat met name 's avonds plaatsvindt (zie par. 2.4 voor toelichting op gebruikersgroepen).

Daarnaast is er een groot verschil tussen de wintermaanden en de rest van het seizoen. De meeste sporthallen en zalen worden in de wintermaanden van november tot en met februari zeer intensief gebruikt doordat dan ook sporters die in de lente, zomer en herfst buiten sporten gebruik willen maken van een hal of zaal. Het gaat dan met name om korfbal, handbal en hockey. Ook het voortgezet onderwijs gaat in de regel vanaf het voorjaar liever op een buitensportaccommodatie sporten dan in een hal of zaal. Dit betekent dat de bezetting in de winter veel hoger is dan in de zomer. Voor de gymzalen is dit verschil niet zo groot omdat het gebruik door zowel primair onderwijs als de overige gebruikers van de gymzalen over het jaar heen redelijk stabiel is.

Gemiddelde maandbezetting 2013

Bezettingspercentages	februari	mei	oktober	Gemiddeld
sporthallen	84	39	65	57%
sportzalen	65	45	55	50%
gymzalen	65	55	55	56%

Afgeleid van figuur 3 .2 'gemiddelde maandbezetting' in het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'

Ook binnen deze gemiddelde bezetting kan het nog behoorlijk variëren. De ene sporthal heeft een zeer hoge bezetting en een andere kan een veel lagere bezetting hebben. In onderstaande tabel wordt per sporthal aangegeven hoe de maandbezetting in 2013 was in de maanden januari en april en de gemiddeld bezetting over 2013.

⁴ Programmaverantwoording 2013

Bezettings-percentages	januari	april	gemiddeld
Cultuurcampus	92	49	48
De Dreef	84	53	59
De Paperclip	79	65	55
Europahal	89	39	45
Galgenwaard, topsporthal	79	65	63
Galgenwaard, hal onderwijs	81	49	58
Galgenwaard, atletiekhal	63	15	39
Hoograven	82	44	50
Lunetten	93	86	67
Nieuw Welgelegen, MF-hal	106	86	84
Nieuw Welgelegen, topsporthal	96	87	78
Sportcampus	82	69	62
Weide Wereld	70	55	52
Zuilen	70	42	42

Afgeleid van bijlage 2 'bezetting per accommodatie, per maand' in het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'.

De multifunctionele hal in Nieuw Welgelegen heeft in januari een zeer hoge bezetting, zelfs boven de 100%. Dit kan doordat de hal(len) ook buiten de officiële openingstijden worden verhuurd. Een aantal andere hallen hebben in januari slechts een bezetting van rond de 70%.

We zien dat een aantal hallen ook in mei en oktober een zeer lage bezetting hebben. Deze hallen worden in de winter veel gebruikt voor sporten die vanaf het voorjaar weer naar buiten gaan, zoals de Galgenwaard atletiekhal en de Europahal. Ook het voortgezet onderwijs gaat vaak in de zomermaanden buiten sporten (Cultuurcampus).

Bezetting op dagen in de week

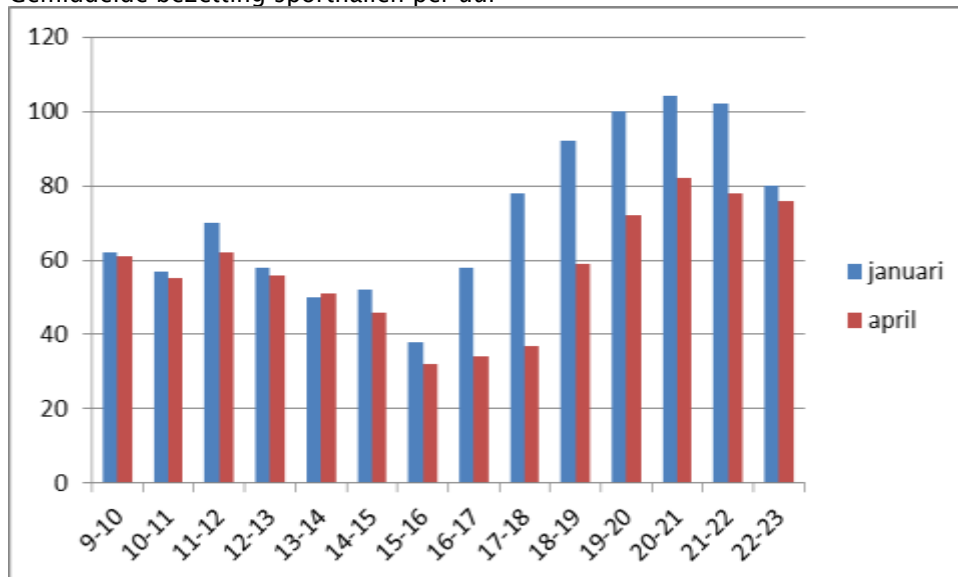
De bezetting op verschillende dagen in de week kan behoorlijk verschillen. Bij sporthallen is de bezetting in de wintermaanden in het weekend en op woensdag gemiddeld het hoogste en in de zomermaanden vooral op maandag, woensdag en vrijdag. Zie hiervoor de figuur 3.12 in het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'.

Sportzalen en gymzalen zijn door de week overdag in gebruik door het onderwijs. De bezetting ligt gemiddeld op 50% waarbij er nauwelijks verschil zit tussen januari en april.

Bezetting op verschillende tijdstippen op een weekdag

Op weekdays is de bezetting van sporthallen het hoogst in de avonden vanaf 17:00 uur. De gemiddelde bezetting is tussen 19:00 en 22:00 uur in januari zelfs 100% en in april varieert dit tussen de 70 en 80%. Overdag verschilt de bezetting niet zo veel tussen januari en april, gemiddeld ligt het dan tussen de 50 en 60% waarbij de ene sporthal intensief wordt gebruikt (door onderwijs) en de andere nauwelijks omdat er geen school in de buurt is.

Gemiddelde bezetting sporthallen per uur

Bezetting in de avonduren; 16-18 uur en 18-23 uur

De gebruikers, met name sportverenigingen, geven aan dat zij op de avonduren grote druk ervaren bij het reserveren van zaalruimte. Naar aanleiding van dit signaal is ook de bezetting van de sporthallen op de avonduren berekend. Er zijn 2 berekeningen gemaakt; de bezetting tussen 16:00 en 18:00 (na 16:00 uur is de hal vaak vrij van onderwijs), en van 18:00 tot 23:00 uur. De afgenomen uren zijn afgezet tegen de verhuurbare uren op deze tijdstippen.

Bezettingspercentages op de avonduren 18-23 uur

	Januari	April	Gemiddeld
	ma t/m vr	ma t/m vr	Ma t/m vr
	18-23 uur	18-23 uur	18-23 uur
Cultuurcampus	70	38	38
De Dreef	65	40	46
De Paperclip	78	78	71
Europahal	85	28	46
Galgenwaard, atletiekhal	90	21	56
Galgenwaard, hal onderwijs	90	72	75
Galgenwaard, topsporthal	93	79	79
Hoograven	92	80	73
Lunetten	85	67	64
Nieuw Welgelegen, MF-hal	82	77	77
Nieuw Welgelegen, topsporthal	79	73	71
Sportcampus	70	58	57
Weide Wereld	81	73	63
Zuilen	90	63	59

In deze tabel is duidelijk zichtbaar welke sporthallen intensief gebruikt worden door buitensporten, bijvoorbeeld de atletiekhal in Galgenwaard, De Dreef en cultuurcampus. De verwachting is dat de gemiddelde bezetting zal stijgen als de zaalsporten meer ruimte krijgen om uren uit te breiden doordat

de oorspronkelijke veldsporten minder prioriteit krijgen bij de zaalverdeling. De zaalsporten gebruiken de zaal immers het hele jaar en niet alleen in het winterseizoen.

Bezettingspercentages op de late middag 16-18 uur

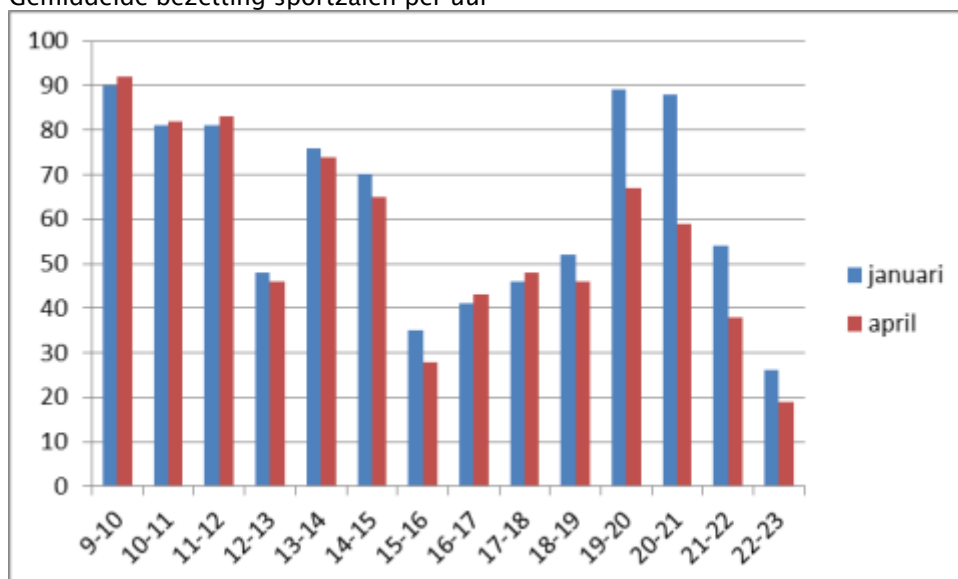
	Januari	April	Gemiddeld
	ma t/m vr	ma t/m vr	Ma t/m vr
	16-18 uur	16-18 uur	16-18 uur
Cultuurcampus	78	0	6
De Dreef	26	11	4
De Paperclip	48	51	12
Europahal	78	17	8
Galgenwaard, atletiekhal	37	7	6
Galgenwaard, hal onderwijs	85	17	10
Galgenwaard, topsporthal	92	33	16
Hoograven	67	32	11
Lunetten	64	0	6
Nieuw Welgelegen, MF-hal	22	18	5
Nieuw Welgelegen, topsporthal	16	17	8
Sportcampus	73	82	23
Weide Wereld	15	18	5
Zuilen	26	11	13

In deze tabel is duidelijk zichtbaar dat het gebruik tussen 16 en 18 uur in een flink aantal hallen nog heel laag is. Er zijn echter ook een aantal hallen die, met name in de winter, wel intensief gebruikt worden op deze uren. Het gebruik op deze uren in april is, behalve bij de Sportcampus, in alle hallen heel laag.

Sportzalen en gymzalen

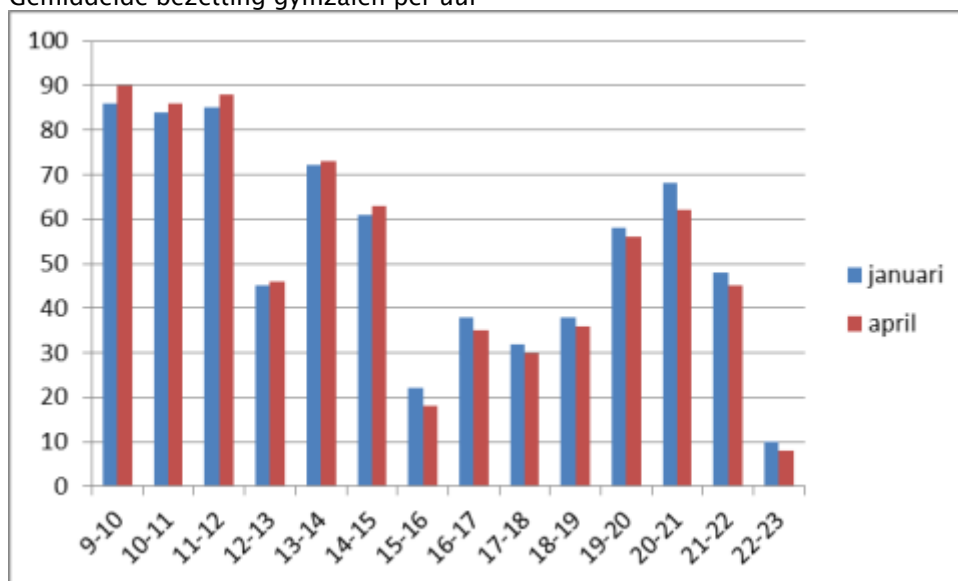
De sportzalen worden overdag intensief gebruikt door het onderwijs. De bezetting varieert tussen de 65 en 89% met een lage bezetting van 42% tussen de middag. Op de avonden is de bezetting van de sportzalen tussen de 42 en 62% en neemt na 21:00 uur weer af. De verschillen tussen januari en april zijn voor de sportzalen veel minder groot dan voor sporthallen. Alleen tussen 19:00 en 22:00 ligt de bezetting in januari gemiddeld 15% hoger dan in april. Sportzalen worden na 22:00 uur bijna niet gebruikt.

Gemiddelde bezetting sportzalen per uur

Gymzalen worden in de ochtenden intensief gebruikt met een bezetting tussen 82 en 88%. 's Middags is de bezetting iets lager, tussen de 60 en 72% met een lage bezetting tussen de middag van 42%. De avonden worden in de gymzalen matig gebruikt waarbij de bezetting tussen 19:00 en 22:00 uur varieert tussen 42 en 68%. De verschillen tussen januari en april zijn niet groot. Vecht- en verdedigingssport is de grootste afnemer van gymzalen \pm 63% van de uren, volleybal neemt 13% van de avonden af en badminton 9%. De overige sporten zitten tussen 1 en 7%. Gymzalen worden na 22:00 uur bijna niet gebruikt.

Gemiddelde bezetting gymzalen per uur

Bezetting op verschillende tijdstippen in het weekend

In het weekend is de bezetting van sporthallen juist overdag het grootst. In januari is de gemiddelde bezettingsgraad op zaterdag tussen 9:00 en 18:00 uur boven de 100%. Dit komt omdat er ook in vakanties wedstrijden of toernooien gehouden worden.

Op zondag is in januari de bezetting tussen 10:00 en 17:00 uur tussen de 80 en 110%. In april zakt de bezetting zowel op zaterdag als op zondag flink. Op zaterdag varieert de bezetting dan van 30 tot 58% en op zondag tussen de 33 en 37%.

In het weekend is de bezetting van de sportzalen vrij laag. In de ochtend is de bezetting het hoogst en varieert in januari tussen de 30 en 65%, en in april tussen de 32 en 48%. In de middag is de bezetting in april erg laag en varieert van 7 tot 22%. In januari zijn die middagen iets beter bezet, maar nog steeds laag: tussen de 22 en 38%.

Gymzalen zijn in het weekend in principe niet opengesteld. Met vaste gebruikers worden afspraken gemaakt om de accommodatie toch te kunnen gebruiken.

Beweegnorm (basis)onderwijs Utrecht

In november 2013 heeft staatssecretaris Sander Dekker een brief aan de tweede kamer geschreven over de 'aanpak bewegingsonderwijs primair onderwijs'. In deze brief, die is gebaseerd op een rapportage van het Mulier instituut met een 'nulmeting bewegingsonderwijs', wordt geconstateerd dat 20% van de basisscholen slechts 1 uur bewegingsonderwijs per week inroostert. De Christen Unie heeft in oktober 2014 schriftelijke vragen gesteld over dit onderzoek en wilde weten wat dit voor Utrecht betekent. In Utrecht zijn in de 'verordening voorzieningen huisvesting onderwijs' per onderwijssoort de norm-uren voor bewegingsonderwijs vastgelegd zoals vastgesteld in de wet. Ook is in deze verordening opgenomen dat scholen hemelsbreed binnen 1 km een gymzaal tot hun beschikking moeten hebben. Aan deze

normen kan op basis van het huidige aantal leerlingen (per school) en het aantal gymzalen worden voldaan.

De scholen van het Katholiek Schoolbestuur Utrecht (KSU) hebben aangegeven graag meer dan het aantal norm-uren per week te willen bewegen. Om dit te kunnen realiseren zijn niet voldoende gymzalen, sportzalen of sporthallen aanwezig. Zij zullen, om dat te kunnen realiseren, vooral op zoek moeten naar mogelijkheden om te bewegen, bijvoorbeeld in de openbare ruimte, in de speelzaal van de kleuters of in beweegruidtes in buurthuizen of zorgcentra voor ouderen.

5.4. Gebruik

De binnensportaccommodaties worden voornamelijk gebruikt voor sport- en beweegactiviteiten. Daar zijn ze ook primair voor gerealiseerd. Maar door de grootte, bereikbaarheid en wellicht soms ook de hoogte van de gebruikstarieven, worden deze accommodaties ook wel gebruikt voor andere activiteiten door grotere groepen. Dit hoofdstuk gaat over de gebruikersgroepen en de soorten gebruik, en hoeveel elk van deze groepen en soorten gebruik maken van elk type accommodatie.

Gebruikersgroepen

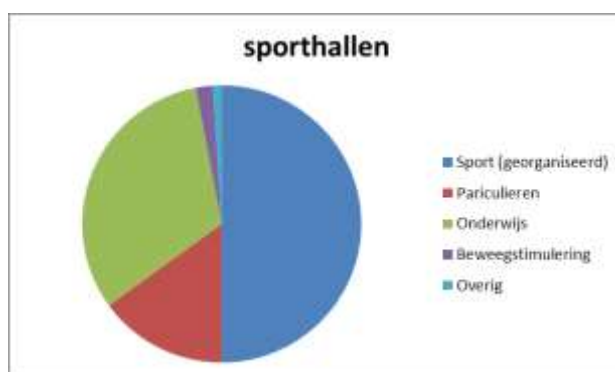
Er zijn diverse gebruikersgroepen die gebruik maken van de binnensportaccommodaties. Voor het onderzoek van het Mulier instituut zijn die geclusterd in: Sport (georganiseerd), Particulier, Onderwijs, Bewegestimulering en Overig.

Deze verdeling is gemaakt door binnen de gegevens uit de verhuuradministratie te kijken naar degene die de huurovereenkomst afsluit. Is dit een sportvereniging of een sportbond die een boeking doet voor een sportactiviteit, dan valt deze onder Sport (georganiseerd). Is het een natuurlijk persoon die een boeking doet voor een sportactiviteit, dat valt deze onder Particulier. Er van uitgaande dat de sportactiviteit dan door een groep mensen wordt uitgevoerd die zich niet bij een vereniging hebben aangesloten.

Bewegestimulering zijn de groepen die sport- en beweegactiviteiten voor kinderen/jeugd of juist voor volwassenen aanbieden met als doel (meer) te gaan bewegen. Onderwijs spreekt voor zich, en Overig zijn alle activiteiten die niet met sport en bewegen te maken hebben. Dit kan bijvoorbeeld een kerkdienst zijn, een muziekkuitvoering of een examen. Voorbeelden vindt u verder in bijlage 1 van het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'.

Gebruikersgroepen per type accommodatie

In figuur 3.3 van het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht' zijn de gebruikersgroepen per soort accommodatie in een grafiek gezet. Hieronder dezelfde informatie in tabelvorm.

- sporthallen worden voor 50% van de verhuurde tijd gebruikt door Sport (georganiseerd), voor 32% door onderwijs, 15% door Particulieren, 2% door bewegestimulering en 1% door overige gebruiksgroepen.

- Sportzalen worden voor 52% van de verhuurde tijd gebruikt door Onderwijs, voor 28% door Sport (georganiseerd), voor 15% door Particulieren, 4% door bewegestimulering en 1% door overige gebruikersgroepen.

- Gymzalen worden voor 56% van de tijd gebruikt door Onderwijs, voor 21% van de tijd door Sport (georganiseerd), ook voor 21% door Particulieren, 1% door bewegestimulering en ook 1% door overig.

Uiteraard gaat het hier om gemiddelden. Bij sporthallen varieert het gebruik door Sport (georganiseerd) tussen de 29 en 75%, gebruik door Particulieren tussen de 5 en 45%. Zie voor een nadere specificatie de figuren 3.4, 3.5 en 3.6 in het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht'.

Soorten gebruik

De soorten gebruik zijn geclusterd naar soorten sporten/activiteiten die (redelijk) veel gebruik maken van de binnensportaccommodaties. En ook de soorten sport/activiteiten die minder uren gebruik maken van de accommodaties zijn geclusterd. Zie hiervoor tabel 1.3 in het Mulier-rapport.

Soorten gebruik per type accommodatie

In figuur 3.7 van het Mulier-rapport 'capaciteit binnensport Utrecht' zijn de soorten gebruik per soort accommodatie in een grafiek gezet. Hieronder dezelfde informatie in een tabel.

2013	sporthal	sportzaal	gymzaal	totaal
Badminton	51	19	30	100%
Basketbal	65	10	25	100%
Bewegingsonderwijs (gymles op school)	18	12	70	100%
Floorbal	78	0	22	100%
Gymnastiek/acrobatiek/conditietraining	11	16	73	100%
Handbal	95	0	5	100%
Tafeltennis	76	0	24	100%
Turnen/acrogym	59	4	37	100%
Vecht- en verdedigingssport	5	10	85	100%
Volleybal	55	10	35	100%
Zaalhockey	93	0	7	100%
Zaalkorfbal	95	0	5	100%
Zaalvoetbal	85	12	3	100%
Overige sporten	23	18	59	100%
Geen sport	42	2	56	100%

Bovenstaande tabel moet als volgt gelezen worden:

- Zaalhockey maakt voor 93% gebruik van sporthallen en 7% van gymzalen (met zachte ballen, speciale sticks, en alleen voor kinderen tot 10 jaar). Zaalhockey maakte in 2013 geen gebruik van sportzalen.
- Volleybal maakt voor 55% gebruik van sporthallen, 35% van gymzalen en 10% van sportzalen.
- Badminton maakt voor 51% gebruik van sporthallen, 30% van gymzalen en 19% van sportzalen.
- Vecht- en verdedigingssport maakt voor 85% gebruik van gymzalen, 10% van sportzalen en 5% van sporthallen.

Hierbij moet opgemerkt worden dat het soort gebruik *niet* gekoppeld is aan een gebruikersgroep. Voor volleybal bijvoorbeeld kan het zijn dat de sporthallen met name door sportverenigingen worden gebruikt en de gymzalen grotendeels door particulieren. De meeste sporten (behalve handbal, hockey en voetbal) worden ook voor een flink percentage in gymzalen en/of sportzalen aangeboden. Daaruit wordt geconcludeerd dat deze sporten ook op wijkniveau aangeboden worden en dus (ook) bereikbaarheid zijn voor jeugd.

In 2013 werd er niet gehockeyd in sportzalen. Vanaf winter 2014 wordt de fletiozaal als pilot ingezet voor zaalhockey.

5.5. Breedtesport, Topsport en evenementen

In de Utrechtse programmabegroting zijn voor sport de doelstellingen (ambities) opgenomen, met daaraan gekoppeld prestatie-indicatoren. De inzet van gemeentelijke middelen op voorzieningen en activiteiten moet bijdragen aan het realiseren van die doelstellingen. In de sportnota 2011-2016 zijn de diverse ambities en activiteiten omschreven om hier aan bij te dragen.

Breedtesport

Breedtesport is sportbeoefening op amateurbasis. De breedtesport als broedplaats voor talent. Om Utrecht een broedplaats te maken, dient het sport- en beweegaanbod aantrekkelijk en gemakkelijk bereikbaar te zijn. Iedereen moet de mogelijkheid krijgen om de eigen talenten te ontdekken en verder te ontwikkelen.

De belangrijkste breedtesportambities van de gemeente Utrecht zijn:

- zoveel mogelijk Utrechters laten sporten en bewegen
- de faciliteiten bieden om iedere Utrechter het eigen talent te laten ontdekken en verder te ontwikkelen.

Topsport

Topsport is sportbeoefening binnen de hoogste landelijke competitie, met als doel deelname aan wedstrijden op het hoogste niveau NK, EK, WK en Olympische Spelen. Voor topsport is focus en ambitie nodig. Topsport vraagt om het maken van keuzes waar ondersteuning wordt ingezet en teamwork. Samen met partners (onder andere belangenorganisaties in de sport, onderwijs en bedrijfsleven) werkt Utrecht aan een optimaal sportklimaat waarin talenten en topsporters zich kunnen ontwikkelen tot medaillewinnaars. De rol van de breedtesport als broedplaats voor topsporttalent, stevig verankerde topsportverenigingen met een sterke wisselwerking met de breedtesport en de beschikbaarheid van goede, bereikbare en toegankelijke (topsport)voorzieningen zijn daarbij belangrijke randvoorwaarden. Talent dat zich ontpopt tot topsporttalent in Utrecht wordt gestimuleerd en gefaciliteerd.

De belangrijkste topsportambitie van Utrecht is:

- het creëren van een optimaal topsportklimaat waarbinnen talenten en topsporters zich kunnen ontwikkelen tot medaillewinnaars en met hun prestaties vele Utrechters kunnen inspireren.

Omdat het (financieel) niet mogelijk is om alle verenigingen met topsportambitie te ondersteunen en faciliteren om hun doelen te bereiken heeft Utrecht een kernsportbeleid. Er is focus aangebracht op de inzet van middelen, faciliteiten en begeleiding op 5 sporten voor de periode 2011 t/m 2015:

- Atletiek
- Hockey
- Roeien
- Wielrennen
- Waterpolo

Er zijn deze periode geen echte zaalsporten onder de kernsporten.

Sportevenementen

Een sportevenement is een georganiseerde sportgebeurtenis of –wedstrijd, die op een bepaalde dag of periode plaatsvindt, op een vooraf vastgelegde plaats, (mogelijk) in aanwezigheid van publiek

- a. breedtesportevenement: een sportevenement in de vorm van een clinic of wedstrijd met open inschrijving gericht op kennismaking met (een) sport en/of het bevorderen van de sportdeelname.
- b. topsportevenement: een sportevenement, bij voorkeur rondom een van de kernsporten (hockey, atletiek, waterpolo, roeien en wielrennen) of een combinatiesport (triathlon) dat deelname kent van minimaal nationale topsporters.

Topsportevenementen bieden een podium waarop talenten zich kunnen meten met de (inter)nationale top. De prestaties van deze sporters zijn een voorbeeld en inspiratie voor vele Utrechters en daarmee is topsport een belangrijk vliegwiel voor de breedtesport.

Topsportevenementen zijn belangrijk voor Utrecht. Zij zorgen voor een aantrekkelijke stad en dragen bij aan de sportieve, promotionele en economische ontwikkeling van de stad. Utrecht wil een gastvrije stad zijn voor evenementen.

Buiten de verenigingstoernooien zijn er in de binnensportaccommodaties slechts enkele andere sporttoernooien geboekt, te weten het volleybaltoernooi door Stichting Bechterew, toernooi van de Justitie Federatie, bedrijventoernooi door Stichting Volleybal Utrecht, en het paasworsteltoernooi van De Halter. De reden voor dit kleine aantal evenementen is dat de meeste aanvragen voor Galgenwaard binnenkomen. In Galgenwaard worden op zaterdag en zondag ook de wedstrijden van de verenigingen gehouden. In de zaalverdelingscriteria is opgenomen dat bij evenementaanvragen 5 keer per jaar de wedstrijden moeten wijken. In de praktijk lukt dit vaak niet eens omdat er geen geschikte alternatieve hal voor de wedstrijden gevonden kan worden.

Tijdens de zomer van 2013 heeft in Utrecht het European Youth Olympic Festival (EYOF) plaats gevonden. De 2.300 sporters uit 49 Europese landen, hebben zes dagen lang mogen schitteren op het podium dat hen door de organisatie van het EYOF Utrecht 2013 geboden werd. Rond de 60.000 bezoekers hebben de sportprestaties bewonderd. Zij werden door 2.150 Festivalmakers ontvangen in Utrecht om onder de stralende zon deze sporttalenten in actie te zien. De goede prestaties van het Nederlandse team met een totaal van 20 medailles (de meeste medailles sinds Valkenswaard) waren in sportief opzicht een succes. Tijdens het EYOF waren er wedstrijden in 9 takken van sport; handbal, volleybal, judo (in de Jaarbeurs), turnen (sportcentrum Galgenwaard), basketbal (Sportcentrum Olympos), zwemmen, atletiek, tennis en wielrennen (in ander typen accommodaties).

5.6. Verhuurprioritering sportaccommodaties

Gymzalen en sportzalen

Het basisonderwijs en in sommige gevallen ook het voortgezet onderwijs maakt gebruik van de gymzalen en sportzalen voor het geven van bewegingsonderwijs. In de verordening voorzieningen huisvesting

onderwijs is vastgelegd op hoeveel uren beweegonderwijs elk type onderwijs (primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs) recht heeft. Elke gymzaal kent een capaciteit voor het basisonderwijs van 26 klokuren en voor het voortgezet onderwijs van 40 klokuren. Een sportzaal kent de dubbele capaciteit doordat het twee zalen zijn. Indien 2 of meerdere scholen gebruik maken van 1 gymzaal of sportzaal dan moeten zij in onderling overleg komen tot een passend rooster rekening houdend met hun eigen schooltijden. Dit rooster moet voor 1 juni van elk schooljaar aangeleverd worden. Alle uren na schooltijd kunnen gebruikt worden door derden. Alle vrije uren gedurende schooltijden kunnen op jaarbasis door iedereen ingevuld worden. Als deze uren echter weer nodig zijn voor het beweegonderwijs moeten de andere gebruikers weer wijken.

Sporthallen

Gedurende de schoolweken geldt dat de sporthallen tot 16.30 uur primair voor het onderwijs worden gereserveerd. Alle uren na 16.30 uur en de weekenden zijn beschikbaar voor de verdeling door de zaalverdelingscommissie (ZVC). Voor deze verdeling gelden criteria (zie hieronder). Iedere school maakt in principe altijd gebruik van dezelfde sporthal en op basis hiervan heeft men hierin dan ook voorrang. Indien 2 of meer scholen gebruik maken van dezelfde sporthal gaat het gebruik hiervan altijd in onderling overleg tussen de scholen.

Zaalverdelingscommissie

De zaalverdelingscommissie is in het leven geroepen in 1993 en adviseert over de verdeling van de uren in (gemeentelijke) sporthallen van maandag t/m vrijdag van 17.00 – 23.00 uur en zaterdag en zondag van 8.30 – 23.00 uur. De zaalverdelingscommissie is een commissie van de VSU en bestaat uit vertegenwoordigers van de sporttakken die gebruik maken van de binnensportaccommodaties. De gemeente, in praktijk een medewerker van het vastgoedloket, behartigt de belangen van de niet in de commissie vertegenwoordigde sporten, evenementen, toernooien en overige aanvragers. In geval van een conflict beslist de eigenaar van de sporthallen, de gemeente Utrecht. De criteria op basis waarvan de uren worden verdeeld zijn bedoeld voor trainingen, wedstrijden en evenementen. De zaalverdelingscriteria zijn opgenomen in bijlage 1. Sporthal Nieuw Welgelegen wordt niet door de zaalverdelingscommissie geprogrammeerd. De participantenstichting Nieuw Welgelegen verdeelt de uren zelf.

Verhuursysteem, vastgoedloket

In 2014 is een nieuw online reserveringssysteem in gebruik genomen. Hiermee is het voor de klant mogelijk om zelf online zijn eigen aanvragen te doen en deze ook te beheren. Aan het begin van elke seizoen zijn er voor de 'vaste gebruikers' verschillende processen te onderscheiden voor het inboeken van de uren.

- **Sporthallen:**
De uren in de sporthallen vallen onder de zaalverdelingscommissie. De verdeling van de beschikbare uren in de sporthallen wordt hier gemaakt, in het reserveringssysteem gezet en vervolgens geaccordeerd. Tijdens dit accorderen wordt ook een akkoord gegeven op de algemene gebruiksvoorwaarden. De klant kan vervolgens zijn eigen boekingen beheren. De verdeling van deze uren moet eind juni afgerond zijn.
- **Gymzalen/sportzalen:**
De vaste gebruikers krijgen aan het begin van elk seizoen een voorstel voor het nieuwe seizoen gebaseerd op de uren die men het voorgaande jaar ook had. De gebruiker kan hier zelf nog wijzigingen op aanbrenge. De gebruiker moet vervolgens een akkoord geven op het voorstel en keurt hiermee ook de algemene gebruiksvoorwaarden goed. Na deze goedkeuring is de boeking definitief en treden de algemene gebruiksvoorwaarden in werking. De klant kan nu zijn eigen boekingen verder beheren. De verdeling van deze uren moet eind juni afgerond zijn en vervolgens

wordt het reserveringssysteem open gezet voor iedereen.

Nadat de vaste seizoengebruikers hun uren hebben vastgelegd worden de overige uren begin juli in het reserveringssysteem vrij gegeven. Vanaf juli kan het reserveringssysteem ook voor het reserveren van 'losse' uren gebruikt worden. Iedereen die een sporthal, sportzaal of gymzaal wil gebruiken voor een (sport)activiteit kan een boeking doen. De klant kan online zien welke uren in welke accommodatie nog beschikbaar zijn en deze vervolgens online reserveren.

5.7 Kosten binnensportaccommodaties en gebruikstarieven

Van het totale budget dat de gemeente jaarlijks beschikbaar heeft voor het programma Sport gaat 90% naar de sportaccommodaties (sportparken, binnensportaccommodaties en zwembaden). Slechts 10% is beschikbaar voor inhoudelijk sportbeleid. De gemeente Utrecht zet echter het totale budget direct of indirect in op het realiseren van de geformuleerde doelstellingen (zie pag. 18).

Op de totale kosten (lasten) van de binnensportaccommodaties wordt 30% vergoed uit de bijdrage vanuit gebruikstarieven van verenigingen, stichtingen, onderwijs, particulieren, en uit huurinkomsten van horecapachters en van commerciële huurders als fitness.

Het verschil tussen baten en lasten (70%) wordt gefinancierd uit de programmabegroting Sport.

Er is binnen de huidige budgetten binnen de programmabegroting geen ruimte voor uitbreiding van accommodaties.

* € 1000	sporthallen	sportzalen	gymzalen	Totaal
Lasten (kosten)	6.617	1.698	2.042	10.357
Baten (opbrengsten)	2.164	377	679	3.320
Investering vanuit Programmabegroting Sport	4.453	1.320	1.363	7.036

Lasten versus baten

De baten van de gemeentelijke sportaccommodaties zijn niet toereikend om de lasten te dekken. Het dekkingspercentage verschilt per type accommodatie.

* € 1000	Per Sporthal	*	Per Sportzaal	*	Per Gymzaal	*
Kosten	414		212		41	
Opbrengsten gebruikers /huurders	135	33%	47	22%	14	34%
Programmabegroting Sport	279	67%	165	78%	27	66%

* dekkingspercentage van de kosten

Het verschil in het dekkingspercentage is voor een deel toe te rekenen aan de opbrengsten: een combinatie van de tarieven en de bezettingsgraad. Voor een ander deel zijn ze toe te schrijven aan de kosten: de kapitaallasten van de sportzalen zijn gemiddeld hoog omdat dit allemaal relatief nieuwe accommodaties zijn.

Verhoging van de bezettingsgraad leidt in beperkte mate tot een positiever saldo tussen uitgaven en inkomsten. Dit komt omdat, over het geheel gezien, ook de kosten (toezicht, schoonmaak etc) hoger worden bij een hogere bezetting.

Verdeling vaste en variabele kosten

Het grootste deel van de kosten van de binnensportaccommodaties zijn vast. Dit zijn de onder andere kapitaalslasten die nodig zijn voor de vervangingsinvestering, grootschalig onderhoud en voor de zakelijke lasten. De variabele kosten (exploitatie) bestaan uit energiekosten, schoonmaak, klein onderhoud, sporttechnische inrichting, toezicht, etc.

Totale kosten	10.356.432	
Vaste kosten	6.813.576	66%
Variabele kosten	3.542.856	34%

Als een accommodatie in zelfbeheer wordt gegeven aan bv een vereniging, dan blijven de vaste kosten gelijk. Op de kosten voor energie, schoonmaak, toezicht, klein onderhoud, etc. kan de vereniging besparen door andere keuzes te maken en meer taken in eigen (vrijwillig) beheer te doen.

Gebruikstarieven

De gebruikstarieven zijn historisch gegroeid en worden jaarlijks geïndexeerd. De gebruiker betaalt voor de binnensportaccommodaties in vergelijking tot de sportvelden een hoger tarief. Dit komt omdat veldsportverenigingen een deel van de variabele kosten van de accommodatie voor eigen rekening hebben zoals gas, licht en water. Ook zijn veldsportverenigingen zelf verantwoordelijk voor het dagelijks toezicht op de accommodatie, hebben zij een eigen clubhuis en vaak ook eigen kleedkamers. Behalve de inkomsten zijn ook de kosten en het onderhoud voor deze faciliteiten voor de vereniging zelf. Een overzicht van de gebruikstarieven voor de seizoenen 2013–2014 en 2014–2015 zijn opgenomen in bijlage 2. De toernooitarieven (voor bedrijven en particulieren) worden als erg hoog ervaren. De kosten voor een toernooi, zeker bij een meerdaags toernooi, lopen zo hoog op dat organisatoren dit moeten doorberekenen naar de spelers en/of toeschouwers. Er zijn signalen dat om die reden soms wordt afgezien van het organiseren van een toernooi. Verenigingen aangesloten bij het NOC*NSF betalen het normale uurtarief voor een toernooi.

BTW en gelegenheid geven tot sport

De gemeente kan gebruik maken van het gunstige lage BTW tarief van 6% op de investering en exploitatiekosten van sportaccommodaties. Deze regeling heet 'gelegenheid geven tot sport'. De fiscus heeft hier spelregels voor opgesteld. In die spelregels staat dat de gemeente moet voorzien in een aantal faciliteiten zoals beheer, onderhoud, schoonmaak en beveiliging van de accommodatie. De gemeente mag deze werkzaamheden niet door de huurder/gebruiker laten doen in ruil voor korting op de huur. Wanneer deze taken wel doorgeschoven worden naar de gebruikers dan wordt het hogere BTW-tarief doorberekend. Er is discussie over toepassing van deze regeling. Het Rijk onderzoekt of er wijziging nodig en/of mogelijk zijn.

Deze regeling kan gevolgen hebben voor de pilot zelfbeheer sporthal. Binnen de pilot wordt verder uitgezocht wat de gevolgen zijn, zowel voor de vereniging(en) als voor de gemeente.

Bezuinigingen op sport

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2013 is Amendement A35 'Pas op de plaats met verhogen tarieven sportaccommodaties' unaniem aangenomen. Op basis van dit amendement is besloten dat de voorgestelde verhoging van de tarieven voor de sportaccommodaties in 2014 is geschrapt. Het college werd opgedragen met betrokken partijen, zoals de VSU, te onderzoeken hoe de overige beoogde bezuinigingsdoelstellingen dienen te worden ingevuld. Op basis van het Amendement is een Taskforce Sport geformeerd bestaande uit twee leden van de VSU en twee ambtenaren van de gemeente en een onafhankelijk voorzitter. De opdracht aan de Taskforce was om op basis van de bezuinigingsvoorstellen zoals opgenomen in de Voorjaarsnota 2013 te onderzoeken hoe deze voor de periode 2014 – 2017

dienen te worden Ingevuld. De voorstellen zijn uitgewerkt in de 'Eindrapportage Taskforce bezuinigingsvoorstellen sport 2014 – 2017'. Conform de opdracht is de Taskforce gekomen tot voorstellen ter invulling van de totale bezuinigingsopgave voor de periode 2014 – 2017. De raad heeft hierover een besluit genomen juli 2014. De Taskforce constateerde onder meer dat de last van de bezuiniging meer evenredig verdeeld zou moeten worden tussen binnen- en buitensport. Uit de door de Taskforce aangeleverde gegevens blijkt namelijk dat als de tariefsverhoging voor verenigingen zou worden ingevoerd deze verhoging juist de binnensportverenigingen harder zou raken. Daarom is besloten de tarieven voor de verenigingen niet te verhogen.

In de programmabegroting van 2015 heeft UVO een nieuwe (inkoop) taakstelling gekregen waarvan 300.000 euro gevonden moet worden binnen het programma Sport. Dit is een structurele taakstelling die vanaf 2015 jaarlijks moet worden opgebracht. Deze taakstelling moet worden opgelost met een scherpere inkoop. Het zal niet tot effect hebben dat er accommodaties moeten sluiten maar het kan wel zijn dat het kwaliteitsniveau iets omlaag zal gaan.

5.8. Klanttevredenheid

Utrecht meet de klanttevredenheid van de binnensportaccommodaties op 2 manieren:

- Binnen de inwoner enquête die gehouden wordt om de Utrecht-monitor op te stellen;
- Met klanttevredenheidsmetingen per accommodatie.

De meting binnen de Utrecht-monitor wordt gebruikt om de doelstelling binnen de programmabegroting te beoordelen. De klanttevredenheidsmeting per accommodatie wordt gebruikt om te sturen op de exploitatie per accommodatie.

Inwonersenquête

Jaarlijks wordt een steekproef van de Utrechtse inwoners gevraagd een digitale enquête in te vullen over de verschillende onderdelen van de gemeentelijke dienstverlening. Een onderdeel hiervan is de tevredenheid over de gemeentelijke sportaccommodaties. In 2013 beoordeelde 73% van de respondenten de sportaccommodaties als voldoende.

Klanttevredenheidsmeting

De Utrechtse Vastgoed Organisatie doet 2-jaarlijks een klanttevredenheidsmeting onder de gebruikers van de sportaccommodaties. Dit onderzoek onderzoekt de volgende aspecten: locatie, bereikbaarheid, hygiëne, temperatuur, personeel, communicatie, veiligheid, horeca, klachten, huren en reserveren, en prijs/kwaliteit verhouding.

Het onderzoeksbureau doet deze onderzoeken ook in andere gemeenten en gebruikt die informatie om benchmarkscores van de Utrechtse accommodaties ten opzichte van landelijke accommodaties te berekenen. Hierdoor is te meten op welke aspecten de Utrechtse accommodaties goed scoren en waar verbetering mogelijk is.

Het onderzoek wordt verricht met een online enquête. Gebruikers van de betreffende accommodaties worden uitgenodigd mee te doen met deze enquête. Het aantal respondenten per accommodatie moet minimaal 5 zijn om een betrouwbare rapportage te kunnen maken.

In het onderzoek over periode 4^e kwartaal 2013–1^e kwartaal 2014 hadden de Utrechtse accommodaties de volgende gemiddelde scores:

- Sporthallen 7.2
waarbij sporthal Weide Wereld de laagste score had van 6.2 en de Cultuurcampus de hoogste score van 7.9

- Sport- en gymzalen 6.7
waarbij gymzaal Ten Veldestraat de laagste score had van 4.9 en gymzaal Verlengde Houtrakgracht 598 de hoogste score van 8.2

De resultaten van de enquête worden geanalyseerd en besproken met de medewerkers in de accommodaties. Daardoor worden de quick wins z.s.m. geëffectueerd. Ook worden de resultaten meegenomen in het beheer- en onderhoudsplan. Met name oudere gymzalen zoals de Ten Veldestraat scoren slecht. Veel oude zalen worden in de komende jaren vervangen of gerenoveerd in het kader van het masterplan onderwijs.

In de rapportage wordt per accommodatie 4 periodes teruggekeken. Zo kan per accommodatie bekeken worden of de klanten de accommodatie beter of slechter beoordelen.

5.9. Monitoring en evaluatie

Binnen het programma Sport worden de producten en diensten gemonitord binnen de Utrecht-monitor, de Jeugd-monitor en door klanttevredenheidsonderzoeken over de accommodaties (zie vorige sub-hoofdstuk).

In de programmabegroting Sport zijn doelstellingen opgenomen, en prestatie-indicatoren waarmee de groei van de verschillende doelstellingen wordt gemeten.

Voor Sport zijn binnen de programmabegroting drie hoofddoelstellingen geformuleerd:

1. Plannen, ontwikkelen en exploiteren van voldoende kwalitatief goede voorzieningen.
2. Zoveel mogelijk Utrechters sporten en bewegen en vinden en ontwikkelen zo hun eigen talent.
3. Utrecht is een aantrekkelijke stad voor topsport, topsporters en topsporttalenten.

De sportaccommodaties vallen allen onder de 1^e doelstelling. Deze doelstelling is weer onderverdeeld in subdoelstellingen, waarvan er 2 o.a. gaan over de binnensportaccommodaties:

Subdoelstelling 1.1

Voldoende kwalitatief goede en toegankelijke basisvoorzieningen.

Wat willen we bereiken?

Meer inwoners zijn tevreden over de sportvoorzieningen in de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Plannen en ontwikkelen van kwalitatief goede voorzieningen.

Effectindicatoren

Tevredenheid bewoners over sportvoorzieningen, doelstelling 2018: 75%, realisatie 2013: 73%

Aantal basisvoorzieningen, doelstelling 2018: 103 basisvoorzieningen, realisatie 2013: 103.

Subdoelstelling 1.3

Utrechtse sportparken en sporthallen van goede kwaliteit.

Wat willen we bereiken?

In stand houden van de kwaliteit van sportparken en atletiekbanen volgens de normen en eisen van het NOC*NSF.

Wat gaan we daarvoor doen?

Handhaven van het kwaliteitsniveau van de sporthallen die ingericht zijn naar de normen en eisen van het NOC & NSF.

Effectindicatoren

Bezettingsgraad binnensportaccommodaties, doelstelling 2018: 64%, realisatie 2013: 63%.

Aantal sporthallen ingericht naar eisen NOC*NSF, doelstelling 2018: 15, realisatie 2013: 15.

5.10. Benchmarking; vergelijking met andere gemeenten

In het rapport *Doorlichting exploitatie sportaccommodaties* (BMC, april 2012) worden de Utrechtse sportaccommodaties intern en extern vergeleken op een aantal aspecten, zoals omvang, aanbod, exploitatie, bezetting, tarieven, etc. De vergelijking wordt gedaan met 8 andere 100.000+ gemeenten (Rotterdam, Eindhoven, Dordrecht, Haarlem, Zaanstad, Amersfoort, 's-Hertogenbosch en Nijmegen). Alhoewel het rapport is gebaseerd op cijfers uit 2011 levert het waardevolle informatie omdat het een beeld geeft van het presteren van de Utrechtse sportaccommodaties op meerdere aspecten en in vergelijking met andere gemeenten.

Net als in het onderzoek van het Mulier instituut wordt er in de doorlichting geconstateerd dat het aantal sporthallen correspondeert met de landelijke norm (1 hal op 20.000 inwoners). Deze landelijke norm is ook bij de G5 gemiddeld gesproken de norm. Een ander interessante vergelijking is de norm die de VNG hanteert waarbij een sporthal "rendabel" wordt geacht. De minimale norm daarvoor is 1.600 uur per jaar bezetting. De Utrechtse sporthallen scoren binnen dit onderzoek ruim boven die norm met gemiddeld 2.121 uur bezetting per jaar.

Voor een vergelijking van bezettingsgraden en tarieven is naast de doorlichting ook het rapport *Benchmark tarieven en bezetting sportaccommodaties* (BMC, januari 2014) interessant.

In beide rapporten wordt geconstateerd dat een vergelijking van de bezettingsgraden met andere gemeenten lastig is. Bij veel gemeenten was de registratie van de bezetting onvergelijkbaar of zelfs niet aanwezig. Met Eindhoven kon wel een vergelijking worden gemaakt en daar was de bezetting iets lager; 57% tegenover Utrecht 58%.

In beide rapporten worden ook de tarieven vergeleken. Wat opvalt is dat de Utrechtse tarieven voor sporthallen gemiddeld hoger liggen dan het gemiddelde bij de overige G5 en redelijk in verhouding zijn met de randgemeenten. De verklaring kan gezocht worden in de leeftijd en het onderhoudsniveau van de accommodaties. Utrecht kent veel nieuwe sporthallen die in de kosten hoger liggen dan verouderde hallen. De huurtarieven voor sportzalen en gymzalen zijn vergelijkbaar met de overige G5 en met de randgemeenten.

Tabel Huurtarieven binnensportaccommodaties

	Utrecht	Gemiddeld G5	Gemiddeld randgemeenten
Sporthallen	€57,18	€44,65	€51,53
Sportzalen	€23,37	€24,19	€26,73
Gymzalen	€16,55	€16,41	€13,89

Afgeleid van Benchmark tarieven en bezetting sportaccommodaties, tabel 5 (BMC, januari 2014)

5.11. Pilot 'Sporthal in zelfbeheer'

Vanuit een aanbeveling van de Taskforce bezuinigingsvoorstellen sport 2014-2017 is begin 2014 een projectgroep, bestaande uit de gemeente, VSU en de zaalverdelingscommissie, van start gegaan met een pilot 'Overdracht sporthal'. Doel is te onderzoeken of één of meer basketbalverenigingen en eventueel volleybalverenigingen in Utrecht zelf een sporthal kunnen gaan beheren.

Inmiddels heeft de projectgroep de onderzoeksfase afgesloten. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met enkele basketbalverenigingen en met een grote volleybalvereniging. De projectgroep heeft met de verenigingen gesproken over hun ambities en motivatie om een 'eigen' sporthal te gaan beheren en/of deels te exploiteren. Vanuit de gemeente is een concept-kader met voorwaarden/ uitgangspunten opgesteld om risico's te verminderen en de kans van slagen zo groot mogelijk te maken (bijlage 3).

Voor de verenigingen ligt de motivatie om aan de pilot deel te nemen in de volgende uitgangspunten:

- het creëren van een thuishonk, meer clubbinding;

- meer uren en/of meer flexibiliteit in de planning;
- minder kosten door het overnemen van (een deel van de) taken op het gebied van beheer, beveiliging, schoonmaak en onderhoud;

Het ligt voor de hand om voor een pilot een eenvoudige standalone accommodatie in te zetten. Voor de pilot wordt daarom gekeken naar sporthal Hoograven of sporthal Lunetten.

In de volgende pilotfase zal de projectgroep met de verenigingen alle financiële, personele en kwaliteits-technische aspecten verkennen. Bij een positieve verkenningsfase zal in afstemming met de zaalverdelingscommissie gezocht worden naar oplossingen voor (een deel van de) gebruikers die momenteel in de gekozen hal spelen. Mogelijk zal de uitvoering van de pilot al in seizoen 2015-2016 starten, maar meer realistisch is seizoen 2016-2017.

6. Prognoses en Verwachtingen

Dit hoofdstuk omschrijft de prognoses voor bevolkingsgroei en de verwachtingen die dat met zich mee brengt voor de toekomst. Hiervoor zijn de bevolkingsprognoses van september 2013 gebruikt. Het Mulier instituut heeft aan de hand van deze prognoses onderzoek gedaan naar de verwachte behoefte aan binnensportaccommodatie de komende jaren. Dit hoofdstuk vat het onderzoek van Mulier kort samen.

6.1. Bevolkingsprognose

De gemeente Utrecht krijgt tot 2030 te maken met een flinke bevolkingsgroei⁵. De bevolking zal gemeentebreed groeien van 328 duizend inwoners in 2014 tot 355 duizend inwoners in 2020 en 395 duizend in 2030. Dit betekent een toename van 20%. Alle wijken krijgen te maken met een groei, met name van volwassenen (18 jaar en ouder). De wijken Overvecht, Zuidwest, Leidsche Rijn en Vleuten de Meern krijgen de grootste een groei van meer dan 5.000 inwoners tussen 2014 en 2030, waarbij Leidsche Rijn er uit springt met een groei van meer dan 20.000 inwoners, waarvan 5.000 jonger dan 18 jaar en de rest 18 jaar en ouder.

In Utrecht groeit de bevolking en dus groeit de komende 5 jaar ook het aantal leerlingen in het primair en voorgezet onderwijs. De gemeente Utrecht heeft de zorgplicht ten aanzien van onderwijsvoorzieningen en bewegingsonderwijs. Als het nodig is worden scholen en gymcapaciteit bijgebouwd. Daarmee wordt de afstemming tussen capaciteit en de behoefte gegarandeerd.

De planning en programmering voor deze voorzieningen wordt meegenomen in het op te stellen meerjarenperspectief onderwijshuisvesting (medio 2015) .

Gemeentebreed is er volgens de behoefteberekening, met een draagvlakcijfer van 20.000 inwoners per sporthal, in 2014 (ruim) voldoende sporthalcapaciteit; een stedelijk overschot van 2,9 hallen. In 2030 wordt stedelijk een balans in vraag en aanbod bereikt (een minimaal tekort van 0,2 sporthallen).

Hierbij moet opgemerkt worden dat de particuliere sporthallen volledig zijn meegerekend, terwijl deze niet per definitie voor iedereen toegankelijk zijn. De sporthallen worden echter wel grotendeels door Utrechtse inwoners gebruikt. Als een van deze particuliere sporthallen in de toekomst verdwijnt zal dit direct van invloed zijn op deze berekening.

1:20.000	Aantal sporthallen		Behoefte			Overschot/tekort		
	gemeente	particulier	2014	2020	2030	2014	2020	2030
West	0	0	1,3	1,4	1,5	-1,3	-1,4	-1,5
Noordwest	1	0	2,0	2,1	2,2	-1,0	-1,1	-1,2

⁵ Bron: bevolkingsprognoses gemeente Utrecht, sept. 2014, Bureau Onderzoek gemeente Utrecht

Overvecht	1	0	1,5	1,6	1,7	-0,5	-0,6	-0,7
Noordoost	0	1	1,7	1,8	1,9	-0,7	-0,8	-0,9
Oost	2	3	1,5	1,5	1,7	3,5	3,5	3,3
Binnenstad	0	0	0,8	0,9	1,0	-0,8	-0,9	-1,0
Zuid	2	0	1,2	1,3	1,4	0,8	0,7	0,6
Zuidwest	2	0	1,7	1,8	2,1	0,3	0,2	-0,1
LR	1	0	1,3	1,6	2,3	-0,3	-0,6	-1,3
VdM	4	1	2,0	2,3	2,4	3,0	2,7	2,6
Totaal	13	5	15,1	16,3	18,2	2,9	1,7	-0,2

Kijken we naar de afzonderlijke wijken dan zien we dat de spreiding van de sporthallen ervoor zorgt dat vooral de noordelijke wijken (West, Noordwest, Overvecht) theoretisch gezien te kampen krijgen met tekorten aan sporthallen. Opvallend is dat in dit deel van de stad de gemeentelijke sporthallen in 2013 geen hoge bezetting hadden (Zuilen 42% en De Dreef 59%).

Figuur 7.2. in het Mulier-rapport 'Capaciteit binnensport Utrecht' laat zien dat het tekort aan sporthallen o.b.v. deze draagvlakmeting in deze noordelijke wijken wel iets toeneemt, maar niet schrikbarend. In Leidsche Rijn echter neemt het tekort aan sporthallen toe van -0,3 in 2014 naar -1,3 in 2030. Als we echter kijken naar het aanbod aan sporthallen in Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern samen dan is er in 2030 nog steeds voldoende sporthalruimte. Alle sporthallen in Leidsche Rijn en Vleuten-De Meern liggen in het vinexgebied en zijn voor inwoners van beide wijken goed bereikbaar. De oude kernen Vleuten en De Meern hebben allebei, net als de wijken West en Binnenstad, geen eigen sporthal.

Hoewel de berekeningen laten zien dat er nu een overschot is, en dat er pas in 2030 een breekpunt wordt bereikt, is dat niet wat in de praktijk door gebruikers wordt ervaren en wat de bezettingscijfers laten zien. Uit de bezettingscijfers, interviews en klankbordgroep-bijeenkomsten blijkt dat er op de populaire uren (doordeweekse avonden in de wintermaanden) echter wel druk is op de meeste sporthallen waardoor niet iedereen terecht kan in de gewenste hal.

Uitgaande van de norm 1 op 15:000 inwoners dan heeft Utrecht in 2020 al een tekort van 2 sporthallen, wat oploopt tot een tekort van 6 sporthallen in 2030.

1:15.000	Aantal sporthallen		Behoefte			Overschot/tekort		
	gemeente	particulier	2014	2020	2030	2014	2020	2030
West	0	0	1,7	1,9	2,0	-1,7	-1,9	-2,0
Noordwest	1	0	2,7	2,8	2,9	-1,7	-1,8	-1,9
Overvecht	1	0	2,0	2,1	2,3	-1,0	-1,1	-1,3
Noordoost	0	1	2,3	2,5	2,5	-1,3	-1,5	-1,5
Oost	2	3	2,0	2,0	2,2	3,0	3,0	2,8
Binnenstad	0	0	1,1	1,2	1,4	-1,1	-1,2	-1,4
Zuid	2	0	1,6	1,8	1,9	0,4	0,2	0,1
Zuidwest	2	0	2,3	2,4	2,8	-0,3	-0,4	-0,8
LR	1	0	1,7	2,2	3,0	-0,7	-1,2	-2,0
VdM	4	1	2,7	3,0	3,2	2,3	2,0	1,8
Totaal	13	5	20,1	21,8	24,2	-2,1	-3,8	-6,2

Uitgaande van deze berekening dan zien we op wijkniveau dezelfde verschillen als bij de berekening 1:20.000. Het tekort loopt licht op bij het verstrijken van de tijd maar de tekorten zijn groter. Het tekort op de noordkant van de stad loopt bij deze berekening wel flink op. Voor het totaal van de wijken West, Noordwest en Overvecht zou er volgens deze berekening een tekort zijn van 5,2 sporthallen.

Theoretisch zou het overschot in Oost precies de tekorten van Noordoost en Binnenstad dekken, ware het niet dat dit overschot vooral in de particuliere studentenhallen zitten.

In het gebied Leidsche Rijn – Vleuten de Meern is met de 6 aanwezige sporthallen ook bij deze berekening ongeveer voldoende capaciteit; een tekort van 0,2.

6.2. Trends in sportdeelname

Uit de ledenstatistieken van NOC*NSF blijkt dat landelijk veel zaa sportsporten afnemende ledenaantallen hebben. Uitzonderingen hier op zijn basketbal en floorbal (groei procentueel >30% maar in het gaat om een beperkt aantal uren). Ook hockey en voetbal maken een groei door, waarbij zaalvoetbal juist met een daling te maken heeft.

Van de Utrechtse verenigingen is geen compleet beeld bekend. Door de VSU zijn ledencijfers van de bij haar aangesloten verenigingen aangeleverd. Van ruim 30 verenigingen waren deze cijfers vanaf 2006 goed te gebruiken om ledenontwikkeling inzichtelijk te maken. Daaruit kunnen we opmaken dat de Utrechtse trend afwijkt van de landelijke trend:

- badminton is tussen 2006 en 2013 ongeveer gelijk gebleven;
- zaalvoetbal in 2013 weer wat daalt t.o.v. 2009 t/m 2012;
- basketbal in 2013 weer wat is gestegen t.o.v. 2012 maar nog niet op het niveau is teruggekomen van 2009;
- gymnastiek t.o.v. 2012 is gestegen maar ongeveer weer gelijk is gekomen met 2011;
- volleybal een flinke groei doormaakt sinds 2009: van ± 1200 leden in 2009 tot ± 1700 leden in 2013.

Naast deze ontwikkelingen is de landelijke groei van hockey ook in Utrecht duidelijk aanwezig. In Utrecht maakt hockey ook gebruik van de sporthallen, voorheen vooral de hoog spelende teams maar sinds kort hebben de hockeyverenigingen ook de wens geuit om alle jeugdteams in de winter binnen te laten trainen zodat zij aan de zaalcompetitie mee kunnen doen. Voor het seizoen 2014–2015 zijn naast ‘lege’ uren in sporthallen en -zalen, deels oplossingen gevonden buiten de sporthallen, namelijk de (half) indoor hal van ijshockeyvereniging Disaster en een particuliere bedrijfshal aan de Nijverheidsweg. Ook is Kampong aan het onderzoeken of er een hal voor cricket gerealiseerd kan worden voor een nationaal trainingscentrum cricket. Ook deze hal biedt goede mogelijkheden om in de winter hockeytrainingen aan te bieden. Al deze alternatieven zijn tot stand gekomen door een samenwerking tussen de verenigingen en de gemeente.

7. Ervaringen en reacties van gebruikers

Dit hoofdstuk bevat de reacties uit de interviews t.b.v. het Mulier-onderzoek, de opbrengsten uit de klankbordgroep-bijeenkomsten en de brede bijeenkomst met de gebruikers. De uitwerking naar daadwerkelijke oplossingen is in hoofdstuk 4 verwerkt.

7.1. Knelpunten en dilemma's

De klankbordgroep, bestaande uit een vertegenwoordiging vanuit de grootste gebruikersgroepen van de binnensportaccommodaties, heeft o.a. naar aanleiding van het onderzoeksrapport van Mulier de volgende knelpunten geformuleerd:

- Meerdere verenigingen die gebruik maken van de sporthallen ervaren een grote druk op de prime-time uren en kunnen niet het gewenste aantal trainingsuren inhuren. Tevens ontstaan er wachtlijsten omdat er geen extra uren afgenomen kunnen worden.
- De inrichting van de hallen is niet altijd geschikt voor bepaalde sporten (functionaliteit).
- Sommige sporten (zoals de zaalhockey) creëren seizoenpieken in de bezetting die niet op te lossen lijken.

- In bepaalde sporthallen is geen horeca. Bovendien geven horeca-pachters aan dat ze het moeilijk hebben: de huur te hoog, de vergunning niet ruim genoeg, teruglopende klandizie, etc.
- Zaalverenigingen missen inkomsten doordat ze niet zelf een kantine kunnen beheren net als bij de veldsporten.
- Voor topsportambities zijn niet veel hallen beschikbaar (trainen en wedstrijden in dezelfde zaal).
- De zaalverdelingscriteria zijn niet bij alle gebruikers bekend en worden soms ter discussie gesteld. Er zijn te weinig zalen beschikbaar om alle vraag te bedienen tussen 18:00 en 22:00 uur.
- Zaalhuur is een grote kostenpost voor sportverenigingen. De huurtarieven zijn hoog in vergelijking met de veldsport.
- De daluurtarieven zijn niet beschikbaar voor beweegstimulering anders dan jeugd, en de beschikbare daluren worden als rigide ervaren en sluiten niet altijd aan op de onderwijstijden. Het is nu niet mogelijk een ½ zaal te huren.

Uit de interviews zijn enkele dilemma's naar voren gekomen die meegenomen kunnen worden bij het zoeken naar oplossingsrichtingen:

- De vraag in de wintermaanden (avonden en weekenden) is volgens geïnterviewden zo groot dat een extra hal in bepaalde stadsdelen eenvoudig gevuld kan worden. Vervolgens zou deze hal overdag en in de zomermaanden grotendeels leegstaan.
- Topsportambities van verenigingen leggen een steeds grotere druk op de bezetting van de sportaccommodaties en sommige accommodaties in het bijzonder. De vraag is wat je onder topsport mag verstaan en in hoeverre de breedtesport daarvoor moet wijken.
- Een thuisbasis voor verenigingen is het streven; alle leden moeten minimaal de wedstrijd en één training in dezelfde accommodatie kunnen afwerken. Een thuisbasis kan op termijn ook voor ledengroei zorgen.

7.2. Oplossingsrichtingen voor knelpunten/dilemma's

De klankbordgroep heeft in discussiegroepen gesproken over mogelijke oplossingsrichtingen voor de geformuleerde knelpunten en dilemma's. Daarbij zijn de knelpunten rondom horeca/kantine en thuisbasis niet besproken omdat deze worden meegenomen binnen de pilot 'Sporthal in zelfbeheer'. De overige knelpunten en dilemma's zijn in drie thema's ondergebracht:

1. Capaciteit
2. Zaalverdelingscriteria
3. Tarieven

Ad.1. Oplossingsrichtingen rondom Capaciteit

- Stimuleer een wisselwerking tussen onderwijs en sport;
 - laat verenigingen bijvoorbeeld extra sport aanbieden aan het PO (en VO?)
 - verhuur de gymzalen en sporthallen van schoolbesturen ook aan verenigingen
 - Zet schoolsportverenigingen op die de capaciteit 15-18 uur beter benut.
- Zoek tijdelijke oplossingen voor kort cyclische sporten (hockey, korfbal, handbal); blaashal, bedrijfshal, etc. Maak daarbij gebruik van goede voorbeelden in het land.
- Zaalhockey hele jaar rond, en niet alleen in de winter binnen,
- Neem de functionaliteit van de verschillende hallen mee in de zaalverdelingscriteria.
- Er is meer ondernemersgedrag nodig om de bezetting in de zomermaanden omhoog te krijgen; minder regels, tarieven in zomer lager, zomeractiviteiten, in beheer geven bij vereniging/stichting,
- Sporten met klein veldoppervlak in kleinere zalen, en sporten die weinig hoogte nodig hebben in lagere zalen.
- Voor trainingsuren vaker uitwijken naar sportzalen of gymzalen.

- Functionaliteit incurante zalen aanpassen aan sporten die meer uren willen
- Niet elke hal hoeft te voldoen aan de hoogste (bonds)normen (trainingshallen). En ook verenigingsruimte, kantine, etc. hoeven geen bouwtechnische hoogstandjes te zijn. Locatie is van belang voor clubgevoel:
 - Kleine verenigingen kunnen niet zelf een bar draaien. Zoek andere oplossingen.
 - Kunnen kleine verenigingen niet beter aansluiten bij grotere verenigingen?
- Clustering van sporten; een aantal sporten een eigen hal (zelfbeheer?)

Ad.2. Oplossingsrichtingen rondom Zaalverdelingscriteria

- Transparantie gewenst. ZVC-criteria niet altijd bekend bij verenigingen/ gebruikers. Wel belangrijk om begrip te creëren.
- Sportzalen kunnen interessant zijn voor de ZVC.
- Hou rekening met speelniveaus: nationaal, regionaal, recreanten. Eigenlijk mag het niet gebeuren dat recreanten van de ene vereniging vaker trainen dan regionaal spelende leden van de andere vereniging.
- De functionaliteit van de hallen moet meegenomen worden in de criteria.
- Hou bij prioritering rekening met het aantal weken/ maanden dat gehuurd wordt.
- Zaalhockey het hele jaar door programmeren: zorgt voor meer begrip wanneer zij vragen om meer zaalruimte in de winter.
- Soms is niet duidelijk wie de zaal gebruikt: voorbeeld boekingen KNVB. Zijn het Utrechtse verenigingen? Stem af met regiogemeenten.
- Laat 'oude rechten' los, maar kijk bijv. naar binding met de wijk en de mate waarin gebruik gemaakt wordt van de kantine.
- Maak eens een nieuwe verdeling en begin blanco. Levert dit winst op?
- Is het een idee om tijd toe te wijzen? 'je krijgt de zaal van 17:00–20:00 en daar moet je het mee doen'.
- Huren van halve zalen: is beter dan leegstand. Nu kan alleen in samenwerking met andere vereniging gezamenlijk een hele zaal gehuurd worden.
- Voelen alle gebruikersgroepen zich wel gerepresenteerd door de ZVC?

Ad.3. Oplossingsrichtingen rondom Tarieven

- Het tarief van sportzalen is hoog in relatie tot sporthallen. Pas dit tarief aan om zo de trainingsmogelijkheden in sportzalen te verhogen.
- Maak daluren beschikbaar voor alle gebruikersgroepen tegen laag tarief om de bezetting van deze uren omhoog te krijgen.
- Maak een flexibele tariefstructuur. Bijvoorbeeld om incurante uren beter op te vullen of in relatie tot het aantal sporters dat tegelijkertijd gebruik maakt van de accommodatie.
- Stimuleer de buurt/wijk om gebruik te maken van de leegstand op zondag, tegen dal-tarief.
- Ga bij de tariefberekening uit van een optimale bezetting in plaats van kostendekkendheid.
- Geef korting bij afname van veel uren (staffels)
- Onderzoek of gebruikers (beheer)taken kunnen overnemen waardoor een korting op het tarief mogelijk is.

7.3. Feedback van de klankbordgroep/gebruikers op het proces

Gedurende het proces, dus tijdens de interviews, de klankbordgroep-bijeenkomsten, de brede bijeenkomst, en een enkele keer tussendoor via de mail of telefoon, hebben gebruikers feedback gegeven op het proces van totstandkoming van het meerjaren huisvestingsplan binnensport. De projectgroep heeft deze feedback steeds meegenomen en afgewogen of op basis van deze feedback aanpassingen in het proces, de notitie, dan wel in de beleidsoverwegingen nodig waren.

- Een van de feedbackpunten, wat door verschillende gebruikers is aangekaart, is het feit dat in het onderzoek van Mulier wel gekeken werd naar de algemene bezettingscijfers van de verschillende accommodaties maar niet naar de tijdstippen dat de verenigingen met name gebruik maken van de accommodaties, namelijk de avonden en weekenden. De projectgroep heeft op basis van deze feedback niet de opdracht aan het Mulier instituut bijgesteld, maar wel alsnog de gevraagde bezettingscijfers laten berekenen en in het meerjaren huisvestingsplan verwerkt.
- Een ander feedbackpunt is dat er niet tussentijds op vragen vanuit de gebruikers werd ingegaan, bijvoorbeeld door bij een volgende klankbordgroep-bijeenkomst terug te komen op deze vragen. De projectgroep heeft er voor gekozen de bijeenkomsten zo efficiënt mogelijk in te richten en juist de nieuwe informatie te delen en te bespreken.
- De opmerkingen vanuit de brede bijeenkomst, in aanwezigheid van de wethouder sport en enkele gemeenteraadsleden, zijn in een verslag opgenomen en waar mogelijk en nodig verwerkt in het meerjaren huisvestingsplan. Tijdens het tweede deel van deze bijeenkomst hebben de aanwezigen de door de klankbordgroep geformuleerde oplossingsrichtingen, kunnen aanvullen en prioriteren. Met name van dat laatste is veel gebruikgemaakt, er zijn veel stickers geplakt met toevoeging van naam en vereniging. Op basis hiervan zijn de planning van de projecten om de knelpunten uit te werken tot oplossingen opgesteld. Bij het formeren van de projectgroepen zullen in overleg met de VSU verenigingen/mensen benaderd worden die aangegeven hebben mee te willen denken over nieuw beleid en/of nieuwe uitvoeringskaders.
- Er zijn veel vragen en opmerkingen gekomen vanuit de hockeyverenigingen. Zij hebben hun wens en hun uitgangspunten tijdens elke bijeenkomst ingebracht. Er zijn buiten de bijeenkomsten om diverse gesprekken gevoerd met twee hockeyverenigingen. Een hockeyvereniging heeft nog schriftelijke feedback gegeven op basis van het concept meerjaren huisvestingsplan binnensport dat bij de brede bijeenkomst is besproken. Hier hebben zij een schriftelijke reactie op gekregen. De wensen en uitgangspunten van de hockeyverenigingen zijn – voor zover realistisch en uitvoerbaar – meegenomen, maar ook in relatie gebracht tot de knelpunten die de zaalruimte vraag van hockey opleveren. Ook de reacties van de overige zaalgebruikers op de wensen van hockey zijn hierin meegewogen.
- Een zelfstandig sportadviseur, die heeft deelgenomen in de klankbordgroep, heeft naar aanleiding van het concept meerjaren huisvestingsplan binnen sport een brief met diverse adviespunten aan de wethouder gestuurd. De wethouder heeft deze adviseur uitgenodigd om zijn adviezen toe te lichten en te bespreken in aanwezigheid van de projectleider. Ook de punten uit brief en gesprek zijn meegenomen in de uitwerking van het definitieve meerjaren huisvestingsplan binnensport.

Bijlage 1: Huidige Zaalverdelingscriteria (2011)

Bij het opstellen van de aanbevelingen is de leidraad zaalverdelingscommissie, een notitie van de VSU, sector zaalsporten, maart 1993 als uitgangspunt.

- 1. De zaalverdelingscommissie adviseert over de verdeling van sporthaluren (gemeentelijke sportaccommodaties) van maandag t/m vrijdag van 17.00 – 23.00 uur en zaterdag en zondag van 8.30 – 23.30 uur. De zaalverdelingscommissie is een commissie van de VSU. In geval van een conflict beslist de eigenaar van de sporthallen, de gemeente Utrecht (afdeling Sport & Recreatie)**
Dit houdt geen wijziging in ten opzichte van de huidige situatie. Deze werkafpraak dient toch bevestigd te worden omdat in de leidraad uit 1993 uitgegaan wordt van maandag t/m vrijdag van 17.00 tot 24.00 uur en zaterdag en zondag van 8.00 – 24.00 uur.
- 2. De gemeentelijke afdeling Sport & Recreatie, in praktijk een medewerker van het verhuurloket, behartigt de belangen van de niet in de commissie vertegenwoordigde sporten en overige aanvragers.**

Ook dit lijkt geen wijziging ten opzichte van de bestaande situatie. Echter in de leidraad benoemt het Algemeen Bestuur één lid specifiek voor de belangenbehartiging van de niet VSU-leden en voor niet in de commissie vertegenwoordigde takken van sport. In de praktijk is het echter de medewerker van het verhuurloket van de afdeling Sport & Recreatie, die deze rol vervult. Deze werkafpraak en afwijking ten opzichte van de leidraad, dient dus bevestigd te worden. Opgemerkt kan nog worden dat de medewerker van het verhuurloket van de afdeling Sport & Recreatie de vergaderingen van de zaalverdelingscommissie wel bijwoont, maar zelf geen deel uitmaakt van de betreffende commissie.

- 3. Topsport toevoegen als lid van de zaalverdelingscommissie:**
Afgesproken is dat Utrecht Topsport, als belangenbehartiger van de topsporters in Utrecht e.o. deel neemt aan de vergaderingen van de zaalverdelingscommissie. Inmiddels is Utrecht Topsport gefuseerd met Vereniging Sportbelang Utrecht in de Vereniging Sport Utrecht.
Aanvragen van topsporters voor trainingsfaciliteiten in één van de gemeentelijke sportaccommodaties dienen voorzien te zijn van een positief advies van de VSU/afdeling Topsport.
- 4. Opnieuw vaststellen zaalverdelingscriteria gemeente Utrecht**
Huidige zaalverdelingscriteria;
 - a. Interland/internationale bekerwedstrijden
 - b. Internationaal toernooi/nationaal sportevenement
 - c. Nationale competitie
 - d. Jaarlijks terugkerende toernooien
 - e. Topsport (in dezelfde hal als competitie) en competitietraining
 - f. Recreatieve sportbeoefening

Voorstel actualisering zaalverdelingscriteria (2011):

Algemeen

1. Bij punt a, b, c, en d geldt dat **kernsporten voorrang hebben boven niet- kernsporten**. Voor de periode vanaf 2011 zijn dit: atletiek, hockey, roeien, wielrennen, waterpolo.
2. Aanvragen worden afgehandeld in volgorde van binnenkomst (notering ontvangstdatum op de aanvraag)
3. De onder a en b genoemde evenementen kunnen niet worden toegewezen indien de verenigingen als bedoeld onder c de accommodatie en uren reeds hebben toegewezen gekregen.
4. Oude rechten gaan boven nieuwe aanvragen:

- Mits behoefte opnieuw onderbouwd kan worden.
 - Houdt niet in dat automatisch rechten ontleend kunnen worden aan de accommodatie waarvan gebruik wordt gemaakt.
- a) **(inter)nationale topsportevenementen.**
- Het sportieve niveau van het evenement is gelijk(waardig) aan een WK, EK, NK, (Olympisch) kwalificatietoernooi, wereldbekerwedstrijd, internationale bekerwedstrijd, EJK, WJK, EJOE.
 - Tijdens het evenement treden nationaal vertegenwoordigende sporters of teams op het hoogste niveau aan.
- b) **topsportevenementen, niet vallend onder a.**
- Jaarlijks terugkerend topsporttoernooi, georganiseerd door een in Utrecht gehuisveste vereniging heeft hier prioriteit.
 - Het sportieve niveau van het evenement is gelijk(waardig) aan NK Junioren, kwalificatietoernooi voor WK, EK internationale bekerwedstrijd.
 - Nationaal topsporttoernooi, internationaal junioren toernooi (georganiseerd door een in Utrecht gehuisveste vereniging).
 - Tijdens het evenement treden nationaal vertegenwoordigende sporters of teams op het een na hoogste of hoogste (junioren)niveau aan.
- c) **verenigingsgebruik ten behoeve van reguliere competitiewedstrijden**
- Jaarlijks vast te stellen aan de hand van competitieschema's en oude rechten.
 - Inclusief jaarlijks terugkerende toernooien breedtesport.
- d) **topsporttrainingen en jeugdselectietrainingen**
- Uitsluitend op basis van positief advies VSU/afdeling topsport. Advisering zal plaatsvinden na toetsing van de volgende criteria:
 - Het sportieve niveau van de individuele sporter of ploeg is gelijk aan de S1, S2, T1 en T2 status (dit betreft een landelijk erkende statushantering, zie www.sport.nl).
 - De status wordt toegekend door VSU/afdeling topsport.
 - Het niveau van de teams betreft deelname aan de hoogste klasse van de nationale senioren of junioren competitie.
 - Individuele sporters zijn woonachtig in Utrecht, dan wel trainen bij een Utrechtse vereniging. Teams spelen voor een in Utrecht gehuisveste vereniging.
- e) **verenigingsgebruik t.b.v. trainingen**
- Jaarlijks vast te stellen op basis van oude rechten.
- f) **recreatieve sportbeoefening**
- divers, kan zowel competitietraining als recreantetraining zijn.
- g) **gebruik, niet zijnde sport**
- Afwijking van het sportief gebruik van een locatie is alleen mogelijk als het bestemmingsplan van de betreffende locatie dit ook toelaat.
 - Maximaal 3 maal per kalenderjaar heeft de gemeente Utrecht de mogelijkheid voor het sportcentrum Galgenwaard af te wijken van de zaalverdelingscriteria, teneinde onderdak te bieden aan een (sportief) evenement waarbij de sportieve, promotionele, toeristische of andere gemeentelijke belangen dusdanig groot zijn dat voorrang t.a.v. andere belangen gerechtvaardigd is.

Bijlage 2: Gebruikerstarieven

Huurtarieven Sporthallen, Gymzalen en Sportzalen (2013–2014)

(seizoen 1 augustus 2013 t/m 31 juli 2014)

	Tarief excl. BTW	Tarief incl. BTW
Sporthallen (m.u.v. Galgenwaard en Turnhal)		
ma. t/m vr. < 18:00 uur	47,50	50,40
ma. t/m vr. > 18:00 uur en weekend	55,06	58,36
Toernooitarief	82,59	87,55
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	35,66	37,80
Gymzalen / Sportzalen (m.u.v. Fletiozaal)		
Verenigingen	15,93	16,89
Particulieren	19,15	20,30
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	11,95	12,67
Leden van NOC/NSF betalen ma. t/m vr. 15–18 uur ook het sportstimuleringstarief.		
Galgenwaard		
ma. t/m vr. < 18:00 uur	54,87	58,16
ma. t/m vr. > 18:00 uur	60,89	64,54
weekend	60,89	64,54
Toernooitarief	91,41	96,89
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	41,16	45,34
Lage gedeelte naast hal 3	24,00	25,44
Turnhal		
Verenigingen	36,77	38,98
Particulieren	43,19	45,78
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	28,82	30,55
Fletiozaal		
Verenigingen	22,50	23,85
Particulieren	34,04	36,08
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	16,87	17,88

Sportstimulering is bedoeld om de jeugd tegen een lager tarief te laten sporten o.a. door activiteiten in het kader van beweegstimulering aan te bieden.

Huurtarieven Sporthallen, Gymzalen en Sportzalen (2014–2015)

(seizoen 1 augustus 2014 t/m 31 juli 2015)

	Tarief excl. BTW	Tarief incl. BTW
Sporthallen (m.u.v. Galgenwaard)		
ma. t/m vr. < 18:00 uur	48,50	51,41
ma. t/m vr. > 18:00 uur en weekend	56,16	59,53
Toernooitarief	84,25	89,30
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	36,38	38,56
Gymzalen		
Verenigingen	16,25	17,22
Particulieren	19,53	20,70
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	12,19	12,92
Sportzalen (m.u.v. Fletiozaal)		
Verenigingen	32,49	34,44
Particulieren	39,06	41,40
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	24,38	25,84
Leden van NOC/NSF betalen ma. t/m vr. 15–18 uur ook het sportstimuleringstarief.		
Galgenwaard		
ma. t/m vr. < 18:00 uur	54,94	58,24
ma. t/m vr. > 18:00 uur	62,10	65,83
weekend	62,10	65,83
Toernooitarief	93,78	99,41
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	43,63	46,25
Lage gedeelte naast hal 3	24,48	25,95
Evenementen Nieuw Welgelegen MF hal		
Commercieel tarief	224,66	238,14
Maatschappelijk tarief	112,32	119,06
Turnzaal		
Verenigingen	37,51	39,76
Particulieren	44,06	46,70
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	29,40	31,16
Fletiozaal		
Verenigingen	22,96	24,34
Particulieren	44,06	46,70
Sportstimulering ma. t/m vr. 15–18 uur	17,21	18,24

Bijlage 3: Gemeentelijke voorwaarden sporthal in zelfbeheer

Algemeen:

In de pilot fase gaat het om het in gebruik geven van één sporthal. Het eigendom blijft bij de gemeente. Afspraken over zelfbeheer kunnen in overleg ook gefaseerd ingevoerd worden. De afspraken worden vastgelegd in bijvoorbeeld een prestatieovereenkomst. Er is / komt één duidelijke hoofdhuurder (bijvoorbeeld een stichting) die als contractant kan worden aangewezen om de bestuurlijke kracht van de beherende instelling te waarborgen.

Financiën:

Het totale resultaat van kosten en baten mag bij zelfbeheer niet hoger uitvallen dan bij reguliere huur.

Exploitatie:

- De activiteiten moeten aansluiten op de bestemming van het gebouw en de gebruiksvergunning.
- Bij het exploiteren wordt voldaan aan de wettelijke kaders en geldende normen en richtlijnen (KVLO/NOC*NSF etc)
- Tarieven en openingstijden conform richtlijnen van de Gemeente Utrecht.
- De beherende instelling is verantwoordelijk voor (het verkrijgen van een) exploitatievergunning.

Kwaliteit en veiligheid:

- Onderhoudsniveau moet minimaal op hetzelfde niveau liggen. Klein-dagelijks onderhoud moet aansluiten op eigenaaronderhoud (demarcatie vaststellen).
- Veiligheid moet gewaarborgd worden (keuring sportfaciliteiten, reparatie en vervanging toestellen en installaties etc).
- Er vinden geen bouwkundige aanpassingen plaats, alleen pas na toestemming van de eigenaar (Gemeente Utrecht).
- De klanttevredenheid onder de eindgebruikers bedraagt bij meting minimaal een 7,2 op de schaal van 1-10.

Beschikbaarheid en bezetting:

- De beschikbaarheid voor het bewegingsonderwijs moet gewaarborgd blijven.
- De totale beschikbare ruimte over de stad mag niet uit ballans raken. In dat kader mag de pilot geen negatieve effecten opleveren voor de stedelijke capaciteit en de uitkomsten van het meerjaren huisvestingsplan voor de binnensport dat in 2014 wordt gerealiseerd.
- De programmering van de accommodatie wordt uitgevoerd door de beherende instelling.

Personeel / vrijwilligers:

Medewerkers moeten voldoende zijn opgeleid en getraind (BHV, EHBO, VOP, Lift etc)

Uitgesloten accommodaties:

- Nieuw Welgelegen, 2 hallen (ivm de capaciteit, de strategische waarde, de contractuele verwevenheid, gebruiksrecht vaste huurders).
- SC Galgenwaard, 3 hallen (ivm capaciteit, complexe beheersituatie, de multifunctionaliteit en topsport doelstellingen, de strategische waarde en het risico voor de gemeente).

Opmaak colofon

Colofon
Uitgave Gemeente Utrecht, Maatschappelijke Ontwikkeling Sport & Samenleving
Datum Maart 2015
Meer informatie Redactieadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht Telefoon 030 - 286 00 00 E-Mail sportsamenleving@utrecht.n www.utrecht.nl